

LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS KONTROLĖ

VALSTYBINIO AUDITO ATASKAITA VALSTYBINĖS SAUGOMŲ TERITORIJŲ TARNYBOS INFORMACINIŲ SISTEMŲ BENDROSIOS KONTROLĖS VERTINIMAS

2008 m. lapkričio 19 d. Nr. IA-900-3-4
Vilnius

Auditas atliktas, vykdant
Informacinių sistemų valdymo ir audito departamento
direktoriaus Dainiaus Jakimavičiaus
2008-04-04 pavedimą Nr. 900-3

Auditą atliko valstybiniai auditoriai:
Irina Kiškina (grupės vadovė)
Žydrūnas Skardžius

Auditas pradėtas	2008-04-04
Auditas baigtas	2008-10-31

Su valstybinio audito ataskaita galima susipažinti
Valstybės kontrolės interneto puslapyje
adresu www.vkontrole.lt

TURINYS

Santrauka	3
Įžanga	5
Audito apimtis ir metodai	6
Audito rezultatai	7
1. VALSTYBĖS KADASTRO VALDYMAS IR EKSPLOATAVIMAS	7
1.1. Saugomų teritorijų kadastro procesų valdymas ir organizavimas	7
1.2. Saugomų teritorijų kadastro informacijos saugos procesų valdymas	10
1.2.1. Saugomų teritorijų kadastro saugumo politika	10
1.2.2. Saugomų teritorijų kadastro rizikos valdymas	12
1.2.3. Saugomų teritorijų kadastro saugumo politikos įgyvendinimas	13
Aplinkos ministerijos Duomenų centro (visų jame esančių informacinių sistemų, registrų ir kadastrų) veikimą, administravimą ir saugą užtikrina penki Informacijos valdymo skyriaus darbuotojai.	17
1.2.4. Saugomų teritorijų kadastro veiklos tęstinumas	17
1.3. Saugomų teritorijų kadastro įrašų kontrolė ir tvarkymas	18
2. VSTT VIDAUS ADMINISTRAVIMUI SKIRTŲ INFORMACINIŲ SISTEMŲ VALDYMAS	22
3. IT PROCESŲ STEBĖSENA	24
3.1. IT procesų stebėseną ir vidaus kontrolė	24
3.2. Atitiktis teisės aktų reikalavimams	25
4. IT EKSPLOATAVIMAS	25
4.1. IT turto kontrolė	25
4.2. Kitiems subjektams perduotų funkcijų kontrolė	27
Veiklos branda	29
Išvados ir rekomendacijos	30
Priedai	34

SANTRAUKA

Šioje ataskaitoje valstybiniai auditoriai pateikia Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos informacinių sistemų bendrosios kontrolės atlikto vertinimo rezultatus. Remiantis vertinimu nustatyta informacinių sistemų vidaus kontrolės ir valdymo branda (dalis „Veiklos branda“), pateiktos išvados, rekomendacijos ir pastebėta geroji praktika (dalis „Išvados ir rekomendacijos“).

Įvertinus galimą riziką ir nustačius, auditorių manymu, reikšmingiausius informacinių sistemų veiklos procesus (1 priedas) daugiau dėmesio buvo skirta Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro organizaciniams procesams, saugai ir strateginio valdymo elementams (1 dalis). Nustatyta, kad neįteisintas kai kurių Saugomų teritorijų kadastro ir kitų Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos informacinių sistemų priežiūros funkcijų perdavimas Aplinkos ministerijai, neapibrėžtos šio šalių teisės ir atsakomybė.

Atsižvelgiant į tai, kad Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos yra ir vadovaujančioji Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro tvarkymo, ir kadastro tvarkymo įstaiga, jai tenka atsakomybė už valstybės kadastro saugumo ir veikimo užtikrinimą, buvo išsamiau nagrinėjami šio valstybės kadastro saugumo politikos veiksmingumo ir saugumo užtikrinimo priemonių taikymo klausimai (1.2. skyrius). Auditoriai nustatė, kad Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba neatnaujino Saugomų teritorijų kadastro saugos politikos dokumentų teisės aktų nustatytais terminais. Dalį Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro ir kai kurių kitų Valstybės saugomų teritorijų tarnybos informacinių sistemų tvarkymo funkcijų atlieka Aplinkos ministerijos Informacijos valdymo skyrius, todėl saugos užtikrinimas ir saugos politikos laikymasis buvo vertinamas ir Aplinkos ministerijoje (1,2 ir 3 dalys). Aplinkos ministerija ir Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba įgyvendina ne visas Saugomų teritorijų kadastro saugumo priemones, nustatytas saugos politikos dokumentuose, todėl auditoriai rekomenduoja užtikrinti šių priemonių įgyvendinimo kontrolę.

Be to, auditoriai įvertino Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos informacinių sistemų ir kadastro atitiktį Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimams ir rekomendacijoms, susijusioms su informacinių sistemų valdymu ir sauga (3 dalis).

Finansinės informacijos apdorojimo sistemų duomenys sudaro svarbią finansinio audito metu naudojamos informacijos dalį. Šių duomenų patikimumas yra esminis tvarkant įstaigų finansus ir sudarant finansinės atskaitomybės dokumentus. Auditoriai įvertino Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos finansinių apskaitos sistemų patikimumo ir saugumo užtikrinimo priemones (2 ir 4 dalys) ir rekomendavo Valstybinei saugomų teritorijų tarnybai

reglamentuoti vidaus administravimui skirtų sistemų valdymą, užtikrinti jų saugumą ir tinkama turto apskaitą (4.1. skyrius).

Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro duomenų patikimumas ir išsamumas turi didelę reikšmę besikuriančiai valstybės registrų integraliai sistemai, todėl valstybiniams auditoriams buvo svarbu įvertinti kadastro pirminių dokumentų ir įrašų kontrolę (1.3. skyrius). Valstybiniai auditoriai nustatė, kad turėtų būti tobulinama Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro įrašų ir pirminių dokumentų kontrolė ir rekomendavo nustatyti ir taikyti kadastro duomenų išsamumo užtikrinimo priemones (1.3. skyrius).

Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos informacinių sistemų vidaus kontrolės ir valdymo branda, taikant Gebos brandos modelį, apibrėžta kaip **Pirminis/Ad Hoc procesas (1) (dalis „Veiklos branda“)**. Šis įvertinimas apibūdina organizacijos IT procesų valdymo brandos lygį ir reiškia, kad, nors Valstybinėje saugomų teritorijų tarnyboje (toliau – VSTT) pripažįstamos su IT susijusios problemos ir būtinumas jas spręsti, t.y. parengtos Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro ir duomenų saugos politikos, tačiau jos neapima vidaus administravimui skirtų sistemų. Be to, Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro saugumo politika neįgyvendinama, netobulinama, neatliekami IT auditai ir nevykdomi mokymai IT ir saugumo srityje. VSTT siekiant aukštesnio brandos lygio auditoriai siūlo atlikti informacinių technologijų politikos peržiūrą, nustatyti nuoseklų politikos efektyvumo vertinimą ir tobulintis, remiantis šių vertinimų rezultatais (3 dalis).

IŽANGA

Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos informacinių sistemų bendrosios kontrolės vertinimas buvo numatytas Valstybės kontrolės 2008 m. valstybinio audito programoje¹. Įvertinę tai, kad Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos kai kurių informacinių sistemų techninės priežiūros funkcijas atlieka Aplinkos ministerijos struktūrinis padalinys, valstybiniai auditoriai audito įrodymus rinko ir dalį audito procedūrų atliko ir Aplinkos ministerijoje.

Auditas pradėtas 2008 m. balandžio 4 d., baigtas 2008 m. spalio 22 d. Auditą atliko valstybiniai auditoriai Irina Kiškina (grupės vadovė) ir Žydrūnas Skardžius. Audituojamas laikotarpis – nuo 2008 m. sausio 1 d. iki 2008 m. rugsėjo 15 d. Buvo nagrinėjami ir ankstesnio laikotarpio dokumentai bei įvykiai, kurie susiję su ankstesnių informacinių sistemų vertinimų rekomendacijų įgyvendinimu ir padaryta valdymo pažanga.

Ataskaitoje vartojamų santrumpų ir sąvokų paaiškinimai:

IS – informacinė sistema

IT – informacinės technologijos

Saugomų teritorijų kadastras arba ST Kadastras – Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastras

VSTT – Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos

VBAMS – valstybės biudžeto apskaitos ir mokėjimų informacinė sistema, kurios valdytojas yra Lietuvos Respublikos finansų ministerija

COBIT – tarptautinės organizacijos *ISACA (Information systems audit and control association)* sudarytas gerosios praktikos informacinių sistemų valdymo srities sąrankos standartas

ITIL – (*Information Technology Infrastructure Library*) verslo valdymo teorija, orientuota į darbo optimizavimą ir kokybės užtikrinimą IT kompanijose

¹ Lietuvos Respublikos valstybės kontrolieriaus 2008-01-02 įsakymas Nr. V-1. Prieiga per internetą: http://www.vkontrole.lt/veikla_programa.shtml.

AUDITO APIMTIS IR METODAI

Vertinimo tikslas – įvertinti Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos informacinių sistemų bendrąją kontrolę ir pateikti rekomendacijas.

Vertinimo apimtis – Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos informacinės sistemos.

Audito metu valstybiniai auditoriai nevertino kompiuterizuotų finansinių sistemų veikimo. Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro taikomosios programinės įrangos veikimo kontrolė buvo vertinama tik tokia apimtimi, kokia, auditorių nuomone, padėtų nustatyti rizikingiausių sričių patikimumo laipsnį.

Vertinamasis laikotarpis – 2008 m. sausio 1 d.–2008 m. rugsėjo 15 d.

Vertinimo subjektai – Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, Lietuvos Respublikos valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos.

Audito standartai ir metodika. Atliekant auditą vadovautasi Valstybinio audito reikalavimais, Informacinių sistemų audito metodinėmis rekomendacijomis, INTOSAI audito standartų įgyvendinimo Europoje 22 gaire, tarptautiniais Informacinių sistemų audito ir kontrolės asociacijos (angl. *ISACA*) Audito standartais, buvo atsižvelgta į *ISACA* Audito gaires ir gerąją praktiką.

IS valdymo procesai įvertinti pagal *Gebos brandos modelį* (angl. *CMM*).

Renkant audito įrodymus buvo išsiųsti raštai dėl duomenų pateikimo VSTT pavaldžioms įstaigoms – nacionalinių ir regioninių parkų direktijoms.

Auditui reikalingi duomenys buvo renkami bendraujant su Aplinkos ministerijos, Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos darbuotojais. Buvo stebimi procesai, peržiūrimi, tikrinami ir analizuojami dokumentai ir kitų auditorių ataskaitos, renkama informacija iš trečiųjų šalių. Taikomosios programinės įrangos veikimo kontrolei įvertinti buvo atliekamos procedūros (įskaitant rankines procedūras), kurias nuolat atlieka vartotojo darbuotojai, kurios gali pakankamai užtikrinti, kad duomenys ir rezultatai yra patikimi. Vertinimas atliktas darant prielaidą, kad visi valstybiniams auditoriams pateikti dokumentai yra išsamūs ir galutiniai, o dokumentų kopijos atitinka originalus.

AUDITO REZULTATAI

1. VALSTYBĖS KADASTRO VALDYMAS IR EKSPLOATAVIMAS

1.1. Saugomų teritorijų kadastro procesų valdymas ir organizavimas

Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu² VSTT paskirta ir ST Kadastro vadovaujančiaja kadastro tvarkymo įstaiga, ir kadastro tvarkymo įstaiga. Teisės aktuose, reglamentuojančiuose valstybės registrų steigimą, reorganizavimą ir likvidavimą³ ir šio kadastro tvarkymą⁴, nustatyta įstaigos atsakomybė už metodinį vadovavimą kadastrui (vadovaujančios registro (kadastro) tvarkymo įstaigos pareiga) ir tvarkymo veiksmų vykdymą (registro (kadastro) tvarkymo įstaigos pareiga).

ST Kadastro duomenų tvarkytojų funkcijas atlieka du VSTT Kadastro skyriaus darbuotojai⁵. Jie vykdo kadastro objektų registravimą, tvarkymą, koregavimą ir kadastro duomenų teikimą.

VSTT, kaip vadovaujančioji ST Kadastro tvarkymo įstaiga, privalo užtikrinti duomenų saugumą, vykdyti kadastro biudžetą, nustatyti kadastro veikimo tvarką ir kontroliuoti tvarkytojų veiklą⁶ (plačiau – 3 priede). Užtikrindama ST Kadastro saugumą, VSTT patvirtino ST Kadastro duomenų saugos nuostatus, kurie negali būti įgyvendinti, nes dalį Kadastro tvarkymo funkcijų atlieka Aplinkos ministerijos Informacijos valdymo skyrius, nors to nenumatyta ST Kadastro nuostatus patvirtinančiame Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarime⁷ ir nėra abiejų šalių raštiško susitarimo, reglamentuojančio šalių atsakomybės ribas, funkcijas, teises ir pareigas. Aplinkos ministerijos Informacijos valdymo skyriaus darbuotojų atliekama ST Kadastro techninė priežiūra yra viena iš kadastro tvarkymo įstaigai Lietuvos Respublikos teisės aktais priskiriamų funkcijų⁸ (1 pav.).

Aplinkos ministerijos Informacijos valdymo skyrius vykdo techninę darbo ir tarnybinių stočių priežiūrą, administruoja ir taiko fizinio saugumo priemones, vadovaudamasis aplinkos

² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-04-30 nutarimas Nr. 587 „Dėl Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro steigimo ir jo nuostatų patvirtinimo“.

³ Lietuvos Respublikos valstybės registrų įstatymas, 1996-08-13 Nr. I-1490, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-04-25 nutarimas Nr. 410 „Dėl elektroninės informacijos saugos valstybės institucijų ir įstaigų informacinėse sistemose“, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005-05-03 nutarimas Nr. 485 „Dėl Valstybės registrų ir kadastrų steigimo, reorganizavimo ir likvidavimo taisyklių ir Lietuvos Respublikos valstybės registro tipinių nuostatų patvirtinimo“.

⁴ Patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-04-30 nutarimu Nr. 587, 8.8, 8.9, 8.12, 8.12.p.

⁵ Pareigybės aprašymai, patvirtinti Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos direktoriaus 2007-04-17 įsakymu Nr. 083V.

⁶ Lietuvos Respublikos valstybės registrų įstatymas, 1996-08-1, Nr. I-1490; Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-04-30 nutarimas Nr. 587 „Dėl Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro steigimo ir jo nuostatų patvirtinimo“; Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos direktoriaus 2006-05-10 įsakymas Nr. 80V „Dėl Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro duomenų saugos nuostatų patvirtinimo ir saugos įgaliotinio paskirimo“.

⁷ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-04-30 nutarimas Nr. 587 „Dėl Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro steigimo ir jo nuostatų patvirtinimo“.

⁸ Lietuvos Respublikos valstybės registrų įstatymas, 1996-08-13, Nr. I-1490.

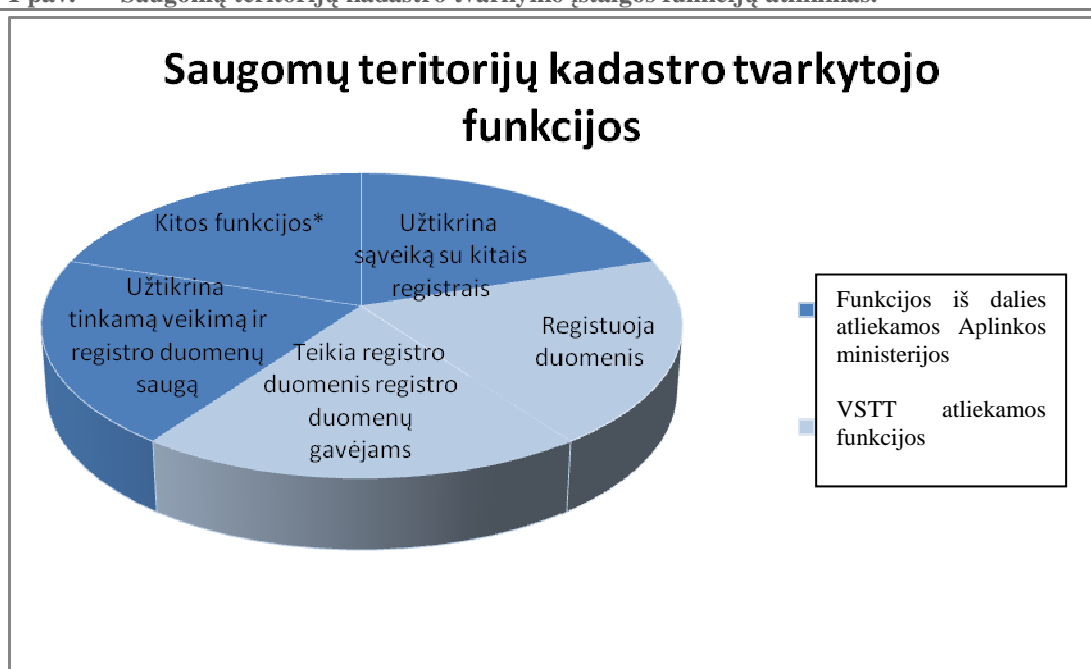
ministro įsakymu patvirtintais ir su Vidaus reikalų ministerija suderintais Aplinkos ministerijos duomenų centro duomenų saugos nuostatais⁹.

Pastebėjimas

Pagal Bendruosius saugos reikalavimus¹⁰ informacinės sistemos arba registro (kadastro) duomenų saugos nuostatai derinami su Vidaus reikalų ministerija. ST Kadastro ir Aplinkos ministerijos duomenų centro duomenų saugos nuostatai suderinti su Vidaus reikalų ministerija pagal nustatytą tvarką, tačiau šie dokumentai prieštarauja vienas kitam.

Aplinkos ministerijos duomenų centro saugos nuostatai – vienintelis dokumentas, reglamentuojantis Aplinkos ministerijos duomenų centro veiklą. Šie nuostatai reglamentuoja „saugią registrų, kadastrų ir informacinių sistemų, perduotų Aplinkos ministerijos duomenų centrui (toliau – Duomenų centras), eksploataciją ir yra privalomi Aplinkos ministerijos ir jai pavaldžių institucijų valstybės tarnautojams (...), atsakingiems už registrų, kadastrų, informacinių sistemų kūrimo ir keitimo organizavimą bei susijusiems su duomenų centro veikla.“¹¹ Aplinkos ministerijos duomenų centro duomenų saugos nuostatuose teigiama, kad registrai, kadastrai ir sistemos perduotos eksploatacijai, tačiau auditoriai nustatė, kad nėra ST Kadastro perdavimo eksploatavimui patvirtinimo.

1 pav. Saugomų teritorijų kadastro tvarkymo įstaigos funkcijų atlikimas.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

⁹ Patvirtintais aplinkos ministro 2007-11-13 įsakymu Nr. D1-604 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos duomenų centro duomenų saugos nuostatų patvirtinimo“.

¹⁰ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-04-25 nutarimo Nr. 410 6 punkto reikalavimas.

¹¹ Ten pat.

Išvada

Kai kurių Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro tvarkymo funkcijų perleidimas Aplinkos ministerijai neįteisintas.

Pastebėjimas

VSTT 2007-11-06 raštu¹² atkreipė Aplinkos ministerijos dėmesį į tai, kad nėra jokio rašytinio susitarimo, kurio pagrindu ST Kadastro centrinė duomenų bazė eksploatuojama Aplinkos ministerijos duomenų centre, taip pat nėra aišku, ką reiškia ST Kadastro perdavimo eksploatuoti Duomenų centrui ir eksploatacijos sąvokos. Šiame rašte VSTT klausė, kaip gali būti perduotas su Kadastru susijęs turtas ir kaip realiai veiks su pačia Aplinkos ministerija ir Vidaus reikalų ministerija suderinti ST Kadastro duomenų saugą nusakantys dokumentai. Tačiau Aplinkos ministerijos darbuotojų teigimu, į šį raštą nebuvo atsakyta ir buvo atsižvelgta „tiek, kiek reikėjo tuo metu“.

Rizika

Auditorių nuomone, net ir pagal rašytinę sutartį perdavus dalį Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro tvarkymo funkcijų Aplinkos ministerijos Informacijos valdymo skyriui, Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos, kaip vadovaujančioji kadastro įstaiga, negalės užtikrinti duomenų saugumo, nes tas skyrius yra Aplinkos ministerijos struktūrinis padalinys.

Rekomendacija VSTT ir Aplinkos ministerijai

Įteisinti Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro kai kurių tvarkymo funkcijų perleidimą taip, kad vadovaujančioji kadastro tvarkymo įstaiga galėtų vykdyti jai pavestas kadastro tvarkymo funkcijas.

Saugomų teritorijų kadastro valdytojų (savininkų) nustatymas

Lietuvos Respublikos teisės aktuose apibrėžta informacinių sistemų valdytojo sąvoka¹³. Gerojoje pasaulio IT valdymo praktikoje¹⁴ rekomenduojama šią sąvoką detalizuoti iki informacinės sistemos valdytojo įgalioto asmens (savininko), tiesiogiai dirbančio su sistema arba jos dalimi ir prisiimančio asmeninę atsakomybę už informacinės sistemos materialųjį ir nematerialųjį (įskaitant ir informacinį) turtą. Daugeliu atvejų tai būna struktūrinio padalinio, kurio darbuotojai tiesiogiai dirba su konkrečia informacine sistema ir suinteresuoti sistemos patikimu veikimu, vadovas.

ST Kadastro valdytojo (savininko) funkcijas faktiškai vykdo ST Kadastro skyriaus vedėjas. Iš dalies jo atsakomybė už informacinį kadastro turtą nustatyta pareigybės aprašyme. Jis teikia

¹² Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos 2007-11-06 raštas Nr. V3-81-2478 „Dėl LR Vyriausybės 2007-04-25 nutarimo Nr.410 vykdymo“.

¹³ „Informacinės sistemos valdytojas – valstybės institucija, kuri nustato informacinės sistemos tikslus, užsako, sukuria arba įsigyja ir valdo informacinę sistemą“ (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004-04-19 nutarimas Nr. 451 „Dėl valstybės informacinių sistemų steigimo ir įteisinimo taisyklių patvirtinimo“, Taisyklių 2 p.).

¹⁴ *CobIT (Control objectives for Information and related Technologies)*, tarptautinės organizacijos *ISACA (Information systems audit and control association)* sudarytas gerosios praktikos informacinių sistemų valdymo srities sąrankos standartas.

siūlymus metinio ir perspektyvinio ST Kadastro biudžeto sudarymui, organizuoja duomenų bazių projektavimą ir pildymą, rengia susijusių su ST Kadastro tvarkymu ir sauga teisės aktų projektus, organizuoja kompiuterinės, programinės įrangos įsigijimą, nustato įrangos priežiūros reikalavimus. Kita vertus, valstybiniai auditoriai pastebėjo, kad ST Kadastro skyriaus vedėjui nenumatyta atsakomybė už materialųjį ir nematerialųjį programinį ST Kadastro turtą (plačiau – 4.1. „IT turto kontrolė“).

Valstybiniai auditoriai pažymi, kad dėl su IT procesų organizavimu susijusių prižasčių ST Kadastro skyriaus vedėjas neturi galimybės atlikti šių valdytojo (savininko) funkcijų: nustatyti priežiūros reikalavimų, vykdyti saugos reikalavimų laikymosi priežiūrą, užtikrinti tinkamą sistemų veikimą ir duomenų saugą, organizuoti ST Kadastro kompiuterinės ir komunikacinės įrangos įsigijimą (plačiau – 3 priede).

Rizika

Nenustačius asmenų, atsakingų už sklandų informacinės sistemos veikimą ir plėtrą, gali sutrikti sistemų modernizavimo ir plėtros procesai, bus sunkiau spręsti tobulinimo klausimus, lėšos gali būti skiriamos nereikalingiems tikslams (1 pavyzdys).

1 pavyzdys

Aplinkos ministerijos Informacijos valdymo skyrius parengė investicinį projektą, kurio tikslas – tobulinti Aplinkos ministerijos duomenų centre eksploatuojamų sistemų duomenų apsaugą (pvz., įdiegti atsarginio kopijavimo sistemą ir įrangą). Įgyvendinant projektą bus įsigyjama kompiuterinė ir programinė įrangą. Tačiau įrangos ir priemonių būtinumas ir poreikis buvo nustatytas nedalyvaujant VSTT Kadastro skyriaus vedėjui ir kitiems VSTT informacinių sistemų valdytojams (savininkams).

Rekomendacija VSTT

Atsižvelgiant į gerąją pasaulio praktiką detalizuoti Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos informacinių sistemų valdytojų (savininkų) funkcijas ir atsakomybę iki konkrečių pareigybių.

1.2. Saugomų teritorijų kadastro informacijos saugos procesų valdymas

1.2.1. Saugomų teritorijų kadastro saugumo politika

ST Kadastro nuostatuose¹⁵ įtvirtinti saugumo politikos elementai: VSTT, kaip kadastro tvarkymo įstaigos, atsakomybė už centrinės Kadastro duomenų bazės apsaugą, administracinių, techninių, organizacinių, programinių ir kitų priemonių nustatymą ir užtikrinimą. Valstybinėje

¹⁵ Patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-04-30 nutarimu Nr. 587 „Dėl Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro steigimo ir jo nuostatų patvirtinimo“.

saugomų teritorijų tarnyboje patvirtinti ST Kadastro duomenų saugos nuostatai¹⁶ ir juos detalizuojantys saugos politikos dokumentai.

ST Kadastro saugos politiką sudaro Kadastro duomenų saugos nuostatai kartu su saugaus darbo su Kadastro duomenimis taisyklėmis¹⁷, nenumatytų situacijų valdymo planu¹⁸, rizikos analizės ataskaita¹⁹, 2008 metais patvirtintomis kadastro duomenų gavėjų registravimo²⁰ ir kadastro objektų registravimo ir tvarkymo²¹ taisyklėmis.

Kadastro tvarkymo įstaiga, užtikrindama ST Kadastro duomenų saugumą, turi vadovautis Bendraisiais elektroninės informacijos saugos valstybės institucijų ir įstaigų informacinėse sistemose reikalavimais²² (toliau – Bendrieji saugos reikalavimai), tačiau VSTT neatnaujino saugumo politikos dokumentų iki 2007 m. birželio 30 d., kaip reikalaujama šiame teisės akte (išsamesnė informacija pateikiama 1 lentelėje ir 2 priede).

1 lentelė. ST Kadastro saugos politikos dokumentų atitikties teisės aktų reikalavimams

Saugos politikos dokumento pavadinimas	Vyriausybės 1997-09-04 nutarimo Nr. 952 „Dėl duomenų saugos valstybės ir savivaldybių informacinėse sistemose“ reikalavimas	Vyriausybės 2007-04-25 nutarimo Nr. 410 „Dėl elektroninės informacijos saugos valstybės institucijų ir įstaigų informacinėse sistemose“ reikalavimas
ST Kadastro duomenų saugos nuostatai	Patvirtinti	Neatnaujinti
Nenumatytų situacijų valdymo planas	Patvirtintas	Neatnaujintas
Saugaus darbo su ST Kadastro duomenimis taisyklės	Nereikalaujama	Neatnaujintos
ST Kadastro duomenų gavėjų registravimo taisyklės	-	Nereikalaujama
ST Kadastro objektų registravimo ir tvarkymo taisyklės	-	Nereikalaujama
ST Kadastro naudotojų administravimo taisyklės	-	Iš dalies*

* VSTT direktoriaus įsakymu patvirtintos ST Kadastro duomenų gavėjų registravimo taisyklės, tačiau jos reglamentuoja ne visų Kadastro naudotojų registravimą.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Išvada

Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba nustatytais terminais neatnaujino

¹⁶ Patvirtinti Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos direktoriaus 2006-05-10 įsakymu Nr. 80V „Dėl Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro duomenų saugos nuostatų patvirtinimo ir saugos įgaliotinio paskyrimo“.

¹⁷ Patvirtintos Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos direktoriaus 2006-12-13 įsakymu Nr. 231V „Dėl Saugaus darbo su Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro duomenimis taisyklių patvirtinimo“.

¹⁸ Patvirtintas Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos direktoriaus 2006-12-08 įsakymu Nr. 225V „Dėl Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro nenumatytų situacijų valdymo plano patvirtinimo“.

¹⁹ Patvirtinta Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos direktoriaus 2006-10-16 įsakymu Nr. 196V „Dėl Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro rizikos analizės ataskaitos patvirtinimo“.

²⁰ Patvirtintos Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos direktoriaus 2008-01-30 įsakymu Nr. V-53 „Dėl Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro duomenų gavėjų registravimo taisyklių patvirtinimo“.

²¹ Patvirtintos Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos direktoriaus 2008-01-30 įsakymu Nr. V-54 „Dėl Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro objektų registravimo ir tvarkymo taisyklių patvirtinimo“.

²² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997-09-04 nutarimas Nr. 952 „Dėl duomenų saugos valstybės ir savivaldybių informacinėse sistemose“.

Saugomų teritorijų kadastro duomenų saugos nuostatų ir kitų duomenų saugumo politiką įgyvendinančių dokumentų.

Rekomendacija VSTT

Nustatyti kontrolės procedūras, kurias užtikrintų, kad būtų vykdomas Saugomų teritorijų kadastro duomenų saugos nuostatus ir duomenų saugos politikos dokumentų atnaujinimas teisės aktų nustatytais terminais.

Pastebėjimas

2008 metais nustatant ST Kadastro tinkamumą eksploatacijai buvo parengtas „Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro priėmimo ir tinkamumo eksploatuoti aktas“²³, kuriuo tam tikslui sudaryta komisija²⁴ pripažino Kadastro dokumentus (tarp jų ST Kadastro nuostatus ir duomenų saugos nuostatus) „tinkamais, kad būtų galima pradėti ST Kadastro eksploatavimą“, nors saugos politikos dokumentai nebuvo atnaujinti pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus. Be to, dokumentuose nustatytas funkcijas atliko ne ST Kadastro politikos dokumentuose nustatyti atsakingi asmenys, o Aplinkos ministerijos darbuotojai.

Geroji praktika

Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba parengė ir patvirtino Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro objektų registravimo ir tvarkymo taisyklės, kuriose papildomai detalizuojami Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro nuostatai ir standartizuojamos duomenų teikimo procedūros.

1.2.2. Saugomų teritorijų kadastro rizikos valdymas

Saugomų teritorijų kadastro rizikos vertinimas Valstybinėje saugomų teritorijų tarnyboje

Kasmetinis ST Kadastro rizikos vertinimas numatytas ST kadastro duomenų saugos nuostatuose²⁵. Rizikos vertinimo ataskaita patvirtinta VSTT direktoriaus 2006-10-16 įsakymu Nr. 196V „Dėl Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro rizikos vertinimo ataskaitos patvirtinimo“.

Valstybiniai auditoriai nustatė, kad ST Kadastro duomenų saugos nuostatuose nepateiktas kai kurių pagrindinių rizikos vertinimo kriterijų apibūdinimas²⁶ (rizikos veiksnių vertinimo metodika, naudojama rizikos vertinimo programinė įranga). Atlikus rizikos vertinimą, neparengtas riziką mažinančių priemonių įgyvendinimo planas.

²³ Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos 2008-02-26 d. aktas „Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro priėmimo ir tinkamumo eksploatuoti aktas“.

²⁴ Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos direktoriaus 2008-01-18 įsakymas Nr. V28 „Dėl Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro tinkamumo eksploatuoti vertinimo komisijos sudarymo“ (2008-02-19. įsakymo Nr. V78 pakeitimas).

²⁵ Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos direktoriaus 2006-05-10 įsakymas Nr. 80V „Dėl saugomų teritorijų valstybės kadastro duomenų saugos nuostatų patvirtinimo ir saugos įgaliotinio paskyrimo“ (2008-01-16 įsakymo Nr. V20 redakcija).

²⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997-09-04 nutarimas Nr. 952 „Dėl duomenų saugos valstybės ir savivaldybių informacinėse sistemose“ (III d. 6 ir 9 p.), Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2007-05-08 įsakymas Nr. 1V-172 „Dėl saugos dokumentų turinio gairių patvirtinimo“ (II d. 3.2.2 p.).

Auditorių nuomone, ST Kadastro rizikos vertinimo ataskaita yra formali, nes auditoriams pasidomėjus dėl rizikos vertinimo medžiagos ir pastebėjus, kad rizikos vertinimo ataskaitoje numatytos riziką mažinančios priemonės, kurios negali būti įgyvendintos dėl objektyvių priežasčių (2 pavyzdys), VSTT darbuotojai teigė, kad rizikos vertinimo medžiagos jie neturi ir, jų manymu, darbuotojas, parengęs rizikos vertinimo ataskaita, „rėmėsi kitos rizikos ataskaitos pavyzdžiu“.

2 pavyzdys

Rizikos vertinimo ataskaitoje pateiktos galimos nenugalimos jėgos veiksmų grėsmės mažinimo priemonės: tarnybinių darbo stočių patalpose sudaromos techninės įrangos gamintojo rekomenduojamos sąlygos, tinkamai pasirenkama tarnybinių stočių patalpų vieta pastate, įrengta priešgaisrinė signalizacija, šarvuotos durys. Tačiau šios rizikos negalėjo būti įvertintos, o pateiktos rizikos grėsmių mažinimo priemonės įgyvendintos, nes ST Kadastro tarnybinės stotys yra ne VSTT patalpose ir VSTT negali atlikti jokių veiksmų, kad jas apsaugotų.

ST Kadastro rizikos vertinimas 2007 ir 2008 metais iki valstybinio audito pabaigos nebuvo atliktas, nors Lietuvos Respublikos teisės aktais nustatyta rizikos vertinimą valstybės kadastrams atlikti kiekvienais metais.

IT rizikos vertinimas Aplinkos ministerijoje

2006 metais Aplinkos ministerijos užsakymu buvo atlikta Aplinkos ministerijos duomenų centro rizikos analizė²⁷, apimanti ir ST Kadastro rizikos vertinimą. Nors rizika buvo nustatyta ir įvardinta, bei buvo imtasi kai kurių, riziką mažinančių, veiksmų, tačiau nebuvo pasinaudota rizikos vertinimo pridėtine verte – nebuvo parengtas ir įgyvendintas priemonių, mažinančių nustatytos rizikos grėsmę, planas.

1.2.3. Saugomų teritorijų kadastro saugumo politikos įgyvendinimas

Aplinkos ministerijos Duomenų centro duomenų saugos nuostatuose²⁸, nustatyta, kad „valstybės registrai, kadastrai ir informacinės sistemos, eksploatuojami Duomenų centre, priskirtini trečiai informacinių sistemų kategorijai“²⁹.

Informacinės sistemos (registro arba kadastro) priskyrimas kuriai nors informacinių sistemų kategorijai susietas su šiai sistemai taikoma saugos politika ir reikalavimais saugai³⁰. Auditorių manymu, ne Aplinkos ministerija, o VSTT, kaip vadovaujančioji ST Kadastro tvarkymo įstaiga, turėjo nustatyti ST Kadastro kategoriją, kaip reikalaujama Bendruosiuose elektroninės informacijos saugos reikalavimuose ir Valstybės institucijų ir įstaigų informacinių sistemų klasifikavimo pagal jose tvarkomą elektroninę informaciją gairėse.

²⁷ UAB „Blue bridge“ LR Aplinkos ministerijos rizikos vertinimo ataskaita Nr. ATS060629AVA1-03 (Vilnius, 2006).

²⁸ Aplinkos ministro 2007-11-13 įsakymu Nr. D1-604 patvirtinti Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos duomenų centro duomenų saugos nuostatai.

²⁹ Patvirtintos Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2007-07-11 įsakymu Nr. 1V-247 „Dėl valstybės institucijų ir įstaigų informacinių sistemų klasifikavimo pagal jose tvarkomą elektroninę informaciją gairių ir valstybės institucijų ir įstaigų informacinių sistemų elektroninės informacijos saugos reikalavimų patvirtinimo“.

³⁰ Valstybės institucijų ir įstaigų informacinių sistemų klasifikavimo pagal jose tvarkomą elektroninę informaciją gairės, patvirtintos Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2007-07-11 įsakymu Nr. 1V-247.

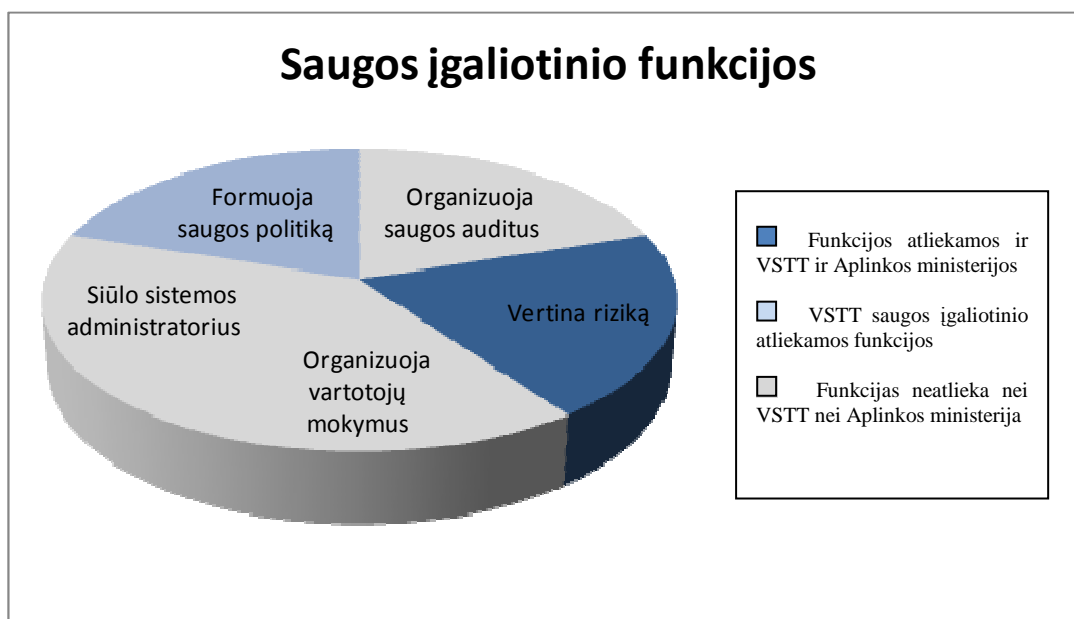
ST Kadastro duomenų saugos nuostatuose ir kituose saugos politikos įgyvendinimo dokumentuose (Saugaus darbo su ST Kadastro duomenimis taisyklėse, nenumatytų situacijų valdymo plane) apibrėžtos saugos užtikrinimo procedūros, kurias turėtų atlikti ST Kadastro tvarkymo įstaigos darbuotojai. Tačiau šios procedūros yra formalios, nes šiuose dokumentuose nustatytas funkcijas vykdo ne atsakingi asmenys, o Aplinkos ministerijos Informacijos skyriaus darbuotojai (3 pavyzdys ir 2 pav.).

3 pavyzdys

ST Kadastro rizikos vertinimas atliktas 2006 metais³¹. Tais pačiais metais atlikta Aplinkos ministerijos duomenų centro (taip pat ir VSTT informacinių sistemų ir ST Kadastro) rizikos analizė³². 2007 metais nei VSTT, nei Aplinkos ministerija rizikos nevertino, nors teisės aktuose, ST Kadastro ir Aplinkos ministerijos duomenų saugos nuostatuose rizikos analizę nustatyta atlikti kasmet.

VSTT direktoriaus įsakymu³³ buvo paskirtas ST Kadastro saugos įgaliotinis, atsakingas už saugumo politikos įgyvendinimą. Jam priskiriamos saugos auditų ir saugos mokymų organizavimo, nenumatytų situacijų valdymo, incidentų tyrimo koordinavimo ir kitos saugumo užtikrinimo funkcijos³⁴. Aplinkos ministerijos duomenų centro saugos įgaliotinis, paskirtas aplinkos ministro įsakymu³⁵, taip pat turėtų organizuoti Aplinkos ministerijos duomenų centro (kurio sudėtyje – ST Kadastras) saugos auditus, rizikos vertinimą, vartotojų mokymus saugos klausimais.

2 pav. Saugomų teritorijų valstybės kadastro saugos įgaliotinio funkcijos.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

³¹ Rizikos vertinimo ataskaita, patvirtinta Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos direktoriaus 2006-10-16 įsakymu Nr.196V „Dėl Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro rizikos ataskaitos patvirtinimo“.

³² UAB „Blue bridge“ LR Aplinkos ministerijos rizikos vertinimo ataskaita Nr. ATS060629AVA1-03 (Vilnius, 2006).

³³ Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos direktoriaus 2006-05-10 įsakymas Nr.80V „Dėl Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro duomenų saugos nuostatų patvirtinimo ir saugos įgaliotinio paskirimo“.

³⁴ Ten pat.

³⁵ Aplinkos ministro 2007-11-13 įsakymas Nr. D1-604 „Dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos duomenų centro duomenų saugos nuostatų patvirtinimo“.

Auditoriai nustatė, kad nei Aplinkos ministerijos duomenų centro nei VSTT ST Kadastro saugos įgaliotiniai neatlieka kai kurių jiems pavestų funkcijų (pvz., neorganizuoja ST Kadastro naudotojų saugos mokymų, neinicijuoja informacinių technologijų saugos atitikties vertinimo).

Aplinkos ministerijos Informacijos valdymo skyriaus darbuotojų veiksmus, užtikrinančius VSTT informacinių sistemų ir ST Kadastro duomenų saugą, reglamentuoja Aplinkos ministerijos duomenų centro duomenų saugos nuostatai. Šis dokumentas apibrėžia tik bendrą saugos politiką, kuri turėtų būti detalizuota konkrečiomis tvarkomis ir taisyklėmis, procedūrų aprašymais, atsakomybės nustatymu (4 pavyzdys ir 2 lentelė).

4 pavyzdys

Aplinkos ministerijos duomenų centre esančių duomenų kopijavimo tvarką nustato šios taisyklės, kuriose pateikti pagrindiniai atsarginių kopijų darymo ir atkūrimo reikalavimai:

16.5.1. duomenų saugumui užtikrinti daromos centrinių duomenų bazių atsarginės duomenų kopijos;

16.5.2. atsarginės kopijos daromos magnetinėse laikmenose – magnetinėse juostose;

16.5.3. atsarginės kopijos magnetinėse juostose daromos reguliariai;

16.6. atsarginės metinės kopijos saugomos 5 (penkerius) metus.

Tačiau šiame dokumente nenustatyta ar daromos programų kopijos, kopijavimo reguliarumas, magnetinių laikmenų saugojimo sąlygos ir t.t.

Aplinkos ministerijos duomenų centro duomenų saugos nuostatuose pateikiamos šios elektroninės informacijos saugumo užtikrinimo prioritetinės kryptys:

- ▶ Patalpų, kuriose yra tarnybinės stotys, apsauga;
- ▶ Kompiuterinės technikos apsauga;
- ▶ Programinės įrangos apsauga;
- ▶ Tinklo apsauga;
- ▶ Atsarginių duomenų kopijų darymas;
- ▶ Vartotojų autentifikavimas;
- ▶ Administracinės priemonės.

Atsižvelgdami į šias saugumo prioritetines kryptis ir į tai, kad kurias ST Kadastro tvarkytojų funkcijas vykdo Aplinkos ministerijos Informacijos valdymo skyrius, auditoriai analizavo abiejų įstaigų, VSTT ir Aplinkos ministerijos taikomas saugumo priemones (analizės rezultatai pateikti 2 lentelėje).

2 lentelė. ST Kadastro ir kitų VSTT informacinių sistemų saugumo priemonės

Priemonės pavadinimas	Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos	Aplinkos ministerijos Informacijos valdymo skyrius
Saugos forumas	nėra	nėra
Informacijos klasifikavimas	nėra	nėra
Saugos priemonių planas	nėra	nėra
Vartotojų identifikavimo procedūros	nenustatytos	nerašytinės
Slaptažodžių valdymo procedūros	nenustatytos	nenustatytos
Fizinės prieigos kontrolė	netaikomos	yra (plačiau žr. 3.2. skyrių)
Incidentų tyrimo tvarka	nenustatyta	nerašytinė
Sistemos veiklos atstatymas	iš dalies (tik bendra politika be konkrečių procedūrų ir organizacinės struktūros)	nerašytinė
Prieigos teisių valdymo procedūros	iš dalies (tik ST Kadastro duomenų gavėjams)	iš dalies – nenustatytos, iš dalies – nerašytinės
Saugos bandymai ir stebėseną	netaikoma	netaikoma
Apsisaugojimo nuo piktavališkų kodų politika	nenustatyta	nerašytinė
Tinklo apsaugos procedūros	nenustatytos	nerašytinės
Pakeitimų valdymo procedūros	nenustatytos	nerašytinės
Trečiųjų šalių kontrolė	nenustatyta	nenustatyta

Nenustatyta – nėra jokio rašytinio ar nerašytinio susitarimo ar nuostatos šiuo klausimų

Nerašytinė – yra žodinis darbuotojų susitarimas ar nuostata šiuo klausimu, tačiau tai nereglamentuota dokumentais

Iš dalies – apibrėžta tik daliai nagrinėjamo klausimo

Netaikoma – yra nustatyta ir patvirtinta vadovybės tvarka ar procedūra, tačiau ji nevykdoma

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Išvada

Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba neįgyvendina, o Aplinkos ministerija įgyvendina ne visas saugos priemones, nustatytas saugos politikos dokumentuose, dėl ko gali sutrikti Saugomų teritorijų kadastro veikla.

Rekomendacija VSTT ir Aplinkos ministerijai

Užtikrinti, kad būtų vykdoma informacinių sistemų saugumo priemonių įgyvendinimo kontrolė.

Aplinkos ministerijos Duomenų centro (visų jame esančių informacinių sistemų, registų ir kadastrų) veikimą, administravimą ir saugą užtikrina penki Informacijos valdymo skyriaus darbuotojai.

Rekomendacija Aplinkos ministerijai

Numatyti pakankamus išteklius saugumo priemonių, nustatytų saugos politikos dokumentuose, įgyvendinimui ir nenumatytų situacijų informacinėse sistemose valdymui.

1.2.4. Saugomų teritorijų kadastro veiklos tęstinumas

ST Kadastro nenumatytų situacijų valdymo planas parengtas ir patvirtintas, kaip to reikalauja Bendrieji saugos reikalavimai³⁶. Konkretiems asmenims buvo pavesta parengti šį planą detalizuojančias tvarkas ir procedūras (konkrečių veiksmų, esant nenumatytai situacijai, aprašymus), pasiūlyti nenumatytų situacijų organizacinę struktūrą (nenumatytų situacijų valdymo grupę), tačiau iki audito pabaigos pavedimai nebuvo įvykdyti (5 pavyzdys).

5 pavyzdys

Nenumatytų situacijų valdymo plane nurodyta, kad nenumatytų situacijų valdymo grupės nariai, esant nenumatytai situacijai, be kitų funkcijų, turės vykdyti ir šias saugos įgalotinio jiems pavestas funkcijas:

- ▶ organizuoti ir užtikrinti būtiną patalpų ir priemonių fizinę apsaugą;
- ▶ užtikrinti Kadastro ir jo duomenų atstatymą, jo koordinavimą ir priežiūrą;
- ▶ užtikrinti kompiuterių tinklo, taikomųjų programų funkcionalumo atstatymą;
- ▶ įvertinti nenumatytą situaciją, nustatyti jos priežastis, įvertinti galimą žalą, parengti priemonių planą nenumatytai situacijai likviduoti.

Atsižvelgdami į tai, kad fizinė tarnybinių stočių patalpų prieiga ribojama, tinklo procesai stebimi ir kontroliuojami Aplinkos ministerijos atsakingų darbuotojų, atsarginės duomenų ir programų kopijos saugomos taip pat ne VSTT patalpose, auditoriai pažymi, kad šios esminės padarinių likvidavimo funkcijos negali būti atliktos nenumatytos situacijos metu.

Išvada

Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos nenumatytų situacijų valdymo organizacinė struktūra negali užtikrinti jo įgyvendinimo, nepaskirstyta atsakomybė už jo įgyvendinimą tarp Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos ir Aplinkos ministerijos, t.y. nenumatytų situacijų valdymo planas yra formalus, todėl Valstybinėje saugomų teritorijų tarnyboje ir Aplinkos ministerijoje nepasirengta nenumatytoms situacijoms informacinėse sistemose.

Pastebėjimas

Nors VSTT saugos įgalotinis nevertino Aplinkos ministerijos vykdomos ST Kadastro (ir kitų VSTT informacinių sistemų) saugos funkcijos, jo manymu, „Aplinkos ministerijos specialistas atsakingas už serverių veikimą visada reaguoja į jų skundus dėl darbo užstrigimo iš karto, ir kol kas tikrai nėra pagrindo teigti, kad Aplinkos ministerijos duomenų centre saugomas Kadastras neatitinka saugos reikalavimų, nurodytų duomenų centro saugos nuostatuose“.

³⁶ Patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997-09-04 nutarimu Nr. 952 „Dėl duomenų saugos valstybės ir savivaldybių informacinėse sistemose“.

Auditoriai, vertindami Aplinkos ministerijos pasirengimą nenumatytoms situacijoms, vadovavosi pasaulio gerąja praktika³⁷, pastebėjo, kad nėra parengtas Aplinkos ministerijos duomenų centro nenumatytų situacijų valdymo planas, nenumatytos incidentų nustatymo ir reagavimo į juos, sistemų atstatymo iš atsarginių kopijų procedūros, nereglamentuotas atsarginių kopijų darymo periodiškumas, reikalavimai kopijų kokybei, nenustatyti už nenumatytų situacijų valdymą atsakingi asmenys, vartotojams nerengiami mokymai informacinių sistemų saugos klausimais. Tai pažymėjo ir nepriklausomi vertintojai, 2006 metais atlikę Aplinkos ministerijos duomenų centro rizikos vertinimą ir pateikę rekomendacijas, kaip sumažinti galimą riziką³⁸.

1.3. Saugomų teritorijų kadastro įrašų kontrolė ir tvarkymas

Duomenų registravimas

Lietuvos Respublikos teisės aktai nustato valstybės registru (kadastru) tvarkymo įstaigų atsakomybę už registru (kadastru) įrašų teisingumą, tikslumą ir išsamumą³⁹.

Saugomų teritorijų direkcijos (VSTT pavaldžios įstaigos), savivaldybės, teritorijų planų rengėjai (planavimo organizatoriai) teikia duomenis registruoti ST Kadastru tvarkymo įstaigai. Kiti fiziniai ir juridiniai asmenys (pvz., Registrų centras, Valstybinė miškotvarkos tarnyba, Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos ir kt.) teikia duomenis, kuriais naudojama tvarkant ST Kadastru duomenis. Duomenų teikėjų sąrašas nustatytas ST Kadastru nuostatuose⁴⁰ (3 pav.).

3 pav. ST Kadastru veikimo schemas⁴¹ dalis

Šaltinis – Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba

Audito metu nustatyta, kad **Saugomų teritorijų direkcijos** teikia duomenis VSTT elektronine forma, kuri privalomai pateikiama ir popieriniuose dokumentuose. Saugomų teritorijų

³⁷ *Control Objectives for Information and related Technology (CobiT®)*, prieiga per internetą <http://www.isaca.lt/lt/cobit/>, LTS ISO/IEC 17799 standartas.

³⁸ UAB „Blue bridge“ LR Aplinkos ministerijos duomenų centro rizikos vertinimo ataskaita Nr. ATS060629AVA1-03 (Vilnius, 2006).

³⁹ Lietuvos Respublikos valstybės registru įstatymas, 1999-08-13, Nr. I-1490, 5 str.

⁴⁰ Patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-04-30 nutarimu Nr. 587 „Dėl Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastru steigimo ir jo nuostatų patvirtinimo“.

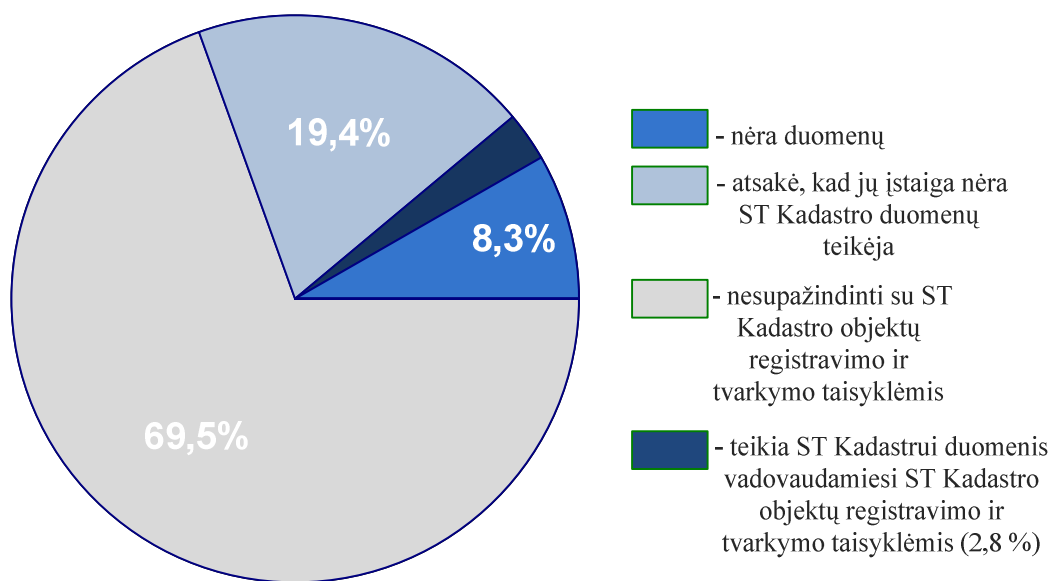
⁴¹ Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastru veikimo schema, patvirtinta Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos direktoriaus 2006-05-10 įsakymu Nr. 79V „Dėl Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastru veikimo schemas patvirtinimo“.

direkcijos teikia sąlyginai nedidelę dalį duomenų registravimui ST kadastrė. Pateikiamų duomenų struktūra nustatyta Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatyme⁴², ST kadastro nuostatuose⁴³ ir ST Kadastro objektų tvarkymo ir registravimo taisyklėse⁴⁴. Pažymėtina, kad tik viena įstaiga iš 36 įstaigų žino VSTT nustatytas ST Kadastro objektų registravimo ir tvarkymo taisykles (4 pav.).

Savivaldybės teikia duomenis popieriniuose ir skaitmeniniuose dokumentuose. Duomenų teikimas reglamentuojamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006-01-19 nutarimu Nr. 56 patvirtinta Savivaldybių gamtos paveldo objektų skelbimo tvarka.

Duomenys iš **Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos** teikiami skaitmeninio rastrinio ortofotografinio žemėlapiu ORT10LT pagrindu⁴⁵. Saugomų teritorijų grafiniai duomenys tvarkomi pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu⁴⁶ patvirtintos Lietuvos koordinacijų sistemos (LKS-94) reikalavimus. Duomenys aprašomi pagal integruotos geoinformacinės sistemos (InGis) geoduomenų specifikaciją⁴⁷, privalomą tvarkant valstybės registrus ir valstybės georeferencines topografines ir inžinerines duomenų bazes.

4 pav. Saugomų teritorijų direkcijų apklausos rezultatai

Šaltinis – Valstybės kontrolė

⁴² Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymas (1993-11-09, Nr.I-301).

⁴³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-04-30 nutarimu Nr.587 patvirtintų Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro nuostatų 11 ir 12 punktas.

⁴⁴ Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos direktoriaus 2008-01-30 įsakymu Nr. V-54 patvirtintos Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro objektų tvarkymo ir registravimo taisyklės.

⁴⁵ Licencinė sutartis su VĮ Distancinių tyrimų ir geoinformatikos centru „GIS-Centras“ dėl naudojimo licencijos suteikimo.

⁴⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1994-09-30 nutarimas Nr. 936 "Dėl Lietuvos geodezinių koordinacijų sistemos įvedimo".

⁴⁷ Lietuvos Respublikos valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministro ir Valstybinės geodezijos ir kartografijos tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2000-04-25 įsakymu Nr. 46/32 patvirtinta integruotos geoinformacinės sistemos geoduomenų specifikacija.

Planavimo organizatoriai teikia duomenis privaloma popierine ir skaitmenine forma. ST Kadastro nuostatuose nustatyta bendra planavimo organizatorių parengtų dokumentų pateikimo tvarka⁴⁸. Planavimo metu rengiant jie patekdavo į VSTT Planavimo skyrių, o tik po viešųjų svarstymų ir patvirtinus juos Vyriausybės nutarimu⁴⁹ (3 pav.) – peržiūrai į Kadastro skyrių. Tokiais atvejais, keliant duomenis į ST Kadastro duomenų bazes, buvo nustatoma, kad skaitmeniniai duomenys nesutampa su jau esamais ST Kadastro įrašais (pateiktų teritorijų ribos neatitiko jau esamų Kadastro duomenų). Kadastro skyriaus darbuotojai privalėjo rankiniu būdu tvarkyti teritorijų ribų planų rengėjų parengtus failus (skaitmenines bylas). Aplinkos ministras 2007-11-07 įsakymu Nr. D1-585 „Dėl saugomų teritorijų ir jų zonų ribų planų rengimo taisyklių patvirtinimo“ nustatė reikalavimus saugomų teritorijų ir jų zonų planavimo organizatoriams. Šios taisyklės nustato planavimo organizatorių teikiamų duomenų sąranką, formatą, pateikimo tvarką ir reikalavimus skaitmeninei informacijai. Iki šio įsakymo įsigaliojimo dienos nebuvo nustatyti jokie specialūs reikalavimai skaitmeniniai informacijai pateikti.

VSTT Kadastro skyriaus darbuotojai, atsakingi už ST Kadastro duomenų tvarkymą, susitarė žodžiu su šios įstaigos Planavimo skyriaus darbuotojais, kad prieš tvirtinant planavimo dokumentus skaitmeninius planus pateiktų Kadastro skyriui peržiūrėti. Taip planavimo organizatoriams suteikiama galimybė pateikti tikslesnius skaitmeninius duomenis.

Išvada

Nepakankamai suderinti Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos vidaus komunikacijos procesai, todėl Saugomų teritorijų kadastro duomenys, teikiami tvarkytojams registravimui kadastrė, papildomai koreguojami.

Rekomendacija VSTT

Sutvarkyti ir formalizuoti informacijos valdymo procesus Valstybinėje saugomų teritorijų tarnyboje taip, kad planavimo organizatorių pateikta planavimo skaitmeninė informacija būtų laiku patikrinta ir tinkamai parengta.

Kiti duomenų teikėjai (fiziniai ir juridiniai asmenys) duomenis teikia pagal duomenų teikimo (keitimosi) sutartis. Sutartys neregistruojamos.

⁴⁸ „26. Planavimo organizatoriai, organizuojantys jau įregistruotų kadastro objektų planavimo, projektavimo ar kitus darbus, kurių metu patikslinamos tų objektų charakteristikos, ne vėliau kaip per 10 darbo dienų nuo darbų užbaigimo privalo apie tai informuoti kadastro įstaigą ir per 20 darbo dienų nuo rašytinio kadastro įstaigos prašymo pateikti patikslintus duomenis.“ (Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro nuostatai).

⁴⁹ Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymas, 1993-11-09, Nr. I-301.

Išvada

Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba patvirtino Saugomų teritorijų valstybės kadastro objektų registravimo ir tvarkymo taisyklės⁵⁰, kurios reglamentuoja privaloma duomenų teikėjams duomenų sąranką, tačiau nenustatė reikalavimus skaitmeniniu būdu teikiamai informacijai. Saugomų teritorijų tarnyba nesupažindino duomenų teikėjus (tarnybai pavaldžias įstaigas) su šiomis taisyklėmis, ir nors šių įstaigų teikiami registravimui duomenis sudaro nedidelę dalį ST kadastro duomenų, išlieka tikimybė, kad Saugomų teritorijų kadastro duomenys bus nepakankamai išsamus.

Duomenys Saugomų teritorijų valstybės kadastrui teikiami skirtingais būdais: popierine ir skaitmenine forma, dažnai elektroniniu paštu. Nenaudojamos papildomos elektroninio pašto saugumą užtikrinančios priemonės (pvz., kriptografija arba elektroninis parašas).

Rekomendacija VSTT

Siūloma standartizuoti Saugomų teritorijų kadastro pirminius dokumentus ir užtikrinti jų patikimumą, taikant organizacines saugumo priemones (pvz., sudaryti įgaliotų pasirašyti dokumentus asmenų sąrašą, sutartyse įvardyti teikiančius duomenis asmenis ir pan.). Užtikrinti, kad su vidinės teisės dokumentais būtų supažindintos visos suinteresuotos pusės.

VSTT darbuotojai tikslina gautus duomenis, užuot gražinę juos tikslinti duomenų teikėjams Lietuvos Respublikos teisės aktų⁵¹ nustatyta tvarka (6 pavyzdys).

6 pavyzdys

Kai kurių duomenų teikėjų (saugomų teritorijų direkcijų) apklausos rezultatai parodė, kad, jų manymu, nebuvo nė vieno teikiamos informacijos klaidos ar neatitikimo atvejo, o VSTT Kadastro skyriaus darbuotojai – ST Kadastro duomenų tvarkytojai – pažymi, kad netikslumų ir klaidų būna dažnai. Dėl nustatytų klaidų pirminiuose dokumentuose duomenų teikėjai neinformuojami.

Klaidų ir neatitikimų įrašuose nustatymas

Auditoriai pažymi, kad klaidų ST Kadastro įrašuose tikimybė yra didelė, nes neatliekama kadastro įrašų peržiūra, nesuvesta visa popierinėse bylose esanti informacija.

Audito metu nustatyta, kad ST Kadastro įrašų klaidų sąrašą savo iniciatyva sudaro vienas iš dviejų kadastro tvarkytojų, tačiau ši procedūra nedokumentuota ir nėra privaloma, atliekama esant galimybei.

⁵⁰ Patvirtintos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2007-11-07 įsakymu Nr. D1-585 „Dėl saugomų teritorijų ir jų zonų ribų planų rengimo taisyklių patvirtinimo“.

⁵¹ Lietuvos Respublikos valstybės registrų įstatymas, 1996-08-13, Nr. I-149; Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro nuostatai.

Išvada

Nepakankamai valdoma Saugomų teritorijų kadastro įrašuose klaidų kontrolė (procedūra neformali ir neprivaloma, netaikomas „keturių akių“ principas), todėl padidėja Saugomų teritorijų įrašų klaidų tikimybė.

Rekomendacija VSTT

Auditoriai rekomenduoja nustatyti Saugomų teritorijų kadastro įrašų peržiūros procedūrą ir atsakomybę už šią priežiūrą.

2. VSTT VIDAUS ADMINISTRAVIMUI SKIRTŲ INFORMACINIŲ SISTEMŲ VALDYMAS

Vadovaudamiesi Aplinkos ministerijos duomenų centro nuostatais, be ST Kadastro, Aplinkos ministerijos darbuotojai prižiūri ir administruoja VSTT naudojamas tinklo, interneto svetainės, dokumentų valdymo sistemos, elektroninio pašto sistemas.

VSTT valdo ir prižiūri įstaigos finansinės apskaitos sistemą ir naudojami Valstybės biudžeto apskaitos ir mokėjimo sistema (VBAMS).

Taip pat kaip ST Kadastro, kitų VSTT informacinių sistemų valdytojai (savininkai) nenustatyti (7 pavyzdys).

7 pavyzdys

VSTT Projektų administravimo ir bendrųjų reikalų departamento Viešųjų ryšių ir ūkio skyriaus vyriausiojo specialisto pareigybės aprašyme numatyta funkcija rengti medžiagą ir pildyti Tarnybos internetinį puslapį, atnaujinti kontaktinę informaciją. Kadangi pareiga prižiūrėti už internetinio puslapio veikimą paskirstyta keliems darbuotojams ir nekontroliuojama, internetinis puslapis kartais neveikia, neatitinka teisės aktų reikalavimų, daug skilčių iš viso nepildoma. Nepalaikomas ryšys su tinklalapio skaitytojais: auditoriams užsiregistravus naujienų prenumeratai, jokia aktualia informacija audito atlikimo laikotarpiu nebuvo siunčiama.

VSTT turi 36 tarnybai pavaldžias įstaigas (nacionalinių, regioninių parkų bei gamtinių rezervatų direkcijų). VSTT yra paskirtas darbuotojas, koordinuojantis VSTT reguliavimo sričiai priskirtų valstybinių institucijų veiklą, rengiant jų internetinius puslapius bei talpinant juose informaciją⁵². Valstybiniai auditoriai nustatė, kad iš 36 tarnybai pavaldžių įstaigų:

- ▶ VSTT internetiniame puslapyje yra nuoroda į 25 pavaldžių įstaigų tinklalapius;
- ▶ VSTT internetiniame puslapyje nėra nuorodų į 6 pavaldžių įstaigų svetaines (jas pavyko surasti naudojant paieškos sistemą);
- ▶ 5 įstaigų tinklalapius nepavyko rasti;

⁵² Pareigybės aprašymas, patvirtintas Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos direktoriaus 2008-01-21 įsakymu Nr. V-37.

- ▶ be to auditorių atsitiktinai parinktos 7 iš 31 veikiančios internetinės svetainės neatitinka teisės aktų reikalavimus (8 pavyzdys ir žemiau pateiktas pastebėjimas).

8 pavyzdys

Analizei buvo atsitiktiniu būdu atrinktos 7 iš VSTT pavaldžių įstaigų internetiniai tinklalapiai. Svetainės buvo tikrinamos pagal tris kriterijus: pradiniam puslapiui keliamus reikalavimus⁵³, pagrindinės informacijos atnaujinimo reikalavimus⁵⁴ bei interneto svetainių struktūrai keliamus reikalavimus⁵⁵. Iš peržiūrimų internetinių svetainių tik 2 iš 7 daugiau nei 50 % atitinka pirmąjį vertinimo kriterijų ir ne viena neatitinka nors 50 % antrąjį ir trečiąjį vertinimo kriterijų. Kitaip sakant, tik 2 iš 7 VSTT pavaldžių įstaigų internetinių svetainių turėjo nepilnai atitinkančius reikalavimų įvadinius puslapius, nei viena interneto svetainė neatitiko pagrindinės informacijos atnaujinimo ir tinklalapio struktūros reikalavimų.

Pastebėjimas

Valstybinių auditorių manymu, atsižvelgiant į VSTT pavaldžių įstaigų internetu teikiamos informacijos pateikimo trūkumus ir siekiant gerinti saugomų teritorijų tvarkymą, suteikiant lengvai prieinamos ir išsamios informacijos saugomų teritorijų lankytojams VSTT neišnaudojo informacinių technologijų privalumų šiam tikslui pasiekti.

Auditoriai pastebėjo, kad VSTT saugumo politika apima tik ST Kadastro veiklą, tačiau neaprepia kitų sistemų, pavyzdžiui, finansinių. Išskyrus VSTT vidaus tvarkos taisyklės⁵⁶, nėra finansinių bei kitų, ne su ST Kadastro duomenimis, susijusių duomenų saugumo dokumentų. Lietuvos Respublikos teisės aktuose nereikalaujama užtikrinti vidaus administravimui skirtų informacinių sistemų saugumą ir pažangų valdymą, tačiau Lietuvos Respublikos teisės aktų rekomendacijose, pasaulio gerosios praktikos (COBIT, ITIL) bei VSTT priimto⁵⁷ informacinių technologijų saugumo standarte LST ISO/IEC 17799:2005 rekomenduojama užtikrinti saugų duomenų tvarkymą visose įstaigos informacinėse sistemose. Be to, Vidaus audito ir vidaus kontrolės įstatyme⁵⁸ pateikta vidaus kontrolės sistemos sąvoka⁵⁹ ir nustatyta viešojo juridinio asmens vadovo pareiga sukurti efektyvią vidaus kontrolę, užtikrinti jos veikimą ir tobulinimą⁶⁰.

Auditorių nustatyta, kad fizinė prieiga prie VSTT naudojamos VBAMS tarnybinės stoties neribojama, nekontroliuojama fizinė aplinka, neaiškios įstaigos finansinės apskaitos sistemos administravimo procedūros ir atsakomybė (9 pavyzdys). Visiškai neadministruojamas ir

⁵³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003-04-18 nutarimu Nr. 480 patvirtintas Bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms aprašas, 7 punktas.

⁵⁴ Ten pat.

⁵⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003-04-18 nutarimu Nr. 480 patvirtintas Bendrųjų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms aprašas, 10 punktas.

⁵⁶ Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos direktoriaus 2006-06-08 įsakymu Nr. 99V patvirtintos Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos vidaus tvarkos taisyklės.

⁵⁷ Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro duomenų saugos nuostatai, patvirtinti Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos direktoriaus 2006-05-10 įsakymu Nr. 80V, 9.3 p.

⁵⁸ Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas, 2002-12-10, Nr. IX-1253.

⁵⁹ „Vidaus kontrolė – viešojo juridinio asmens vadovo sukurta visų kontrolės rūšių sistema, kurios dėka siekiama užtikrinti viešojo juridinio asmens veiklos teisėtumą, ekonomiškumą, efektyvumą, rezultatyvumą ir skaidrumą, strateginių ir kitų veiklos planų įgyvendinimą, turto apsaugą, informacijos ir ataskaitų patikimumą ir išsamumą, sutartinių ir kitų įsipareigojimų tretiesiems asmenims laikymąsi bei su visa tuo susijusių rizikos veiksnių valdymą.“ (Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas, 2 str. 7 p.).

⁶⁰ Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas, 2002-12-10, Nr. IX-1253, 10 str.

neprižiūrimas vidinis tinklas, nesilaikoma elementarių pasaulio gerosios praktikos rekomenduojamų slaptažodžių valdymo taisyklių. VSTT informacinių sistemų vartotojai nekontroliuojami.

9 pavyzdys

Valstybinėje saugomų teritorijų tarnyboje nenumatyta, kas ir kaip atsako už finansinės informacijos saugumo organizavimą, atsarginių kopijų darymo periodiškumas ir sąlygos, darbuotojų veiksmai įvykus incidentui su finansine informacija (nenumatytų situacijų valdymo planas).

Valstybės biudžeto apskaitos ir mokėjimo sistemos (VBAMS) administravimas ir priežiūra atliekama vadovaujantis šios sistemos duomenų saugos nuostatais⁶¹, kurie nustato sistemos vartotojo (VSTT) atsakomybę už VBAMS darbo vietoje matomų VBAMS duomenų bei informacijos saugą, kurią turi užtikrinti tinkamomis organizacinėmis ir techninėmis priemonėmis. VBAMS vartotojai administruojami ir prieiga valdoma vadovaujantis šios sistemos valdytojo (Finansų ministerijos) nustatytais taisyklėmis, tačiau nekontroliuojama fizinė prieiga prie tarnybinės stoties ir fizinės aplinkos poveikis.

Išvada

Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prižiūrimų informacinių sistemų (finansinės apskaitos sistema, vietinio tinklo sistema) saugumo užtikrinimo priemonės yra fragmentinės ir joms netaikoma jokia saugumo politika.

Rekomendacija VSTT

Vidaus teisės aktais reglamentuoti Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos vidaus administravimui skirtų sistemų valdymą ir užtikrinti jų saugumą.

3. IT PROCESŲ STEBĖSENA

3.1. IT procesų stebėseną ir vidaus kontrolę

Vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatyme⁶² nustatytas vienas iš pagrindinių vidaus audito uždavinių – ne rečiau kaip vieną kartą per trejus metus įvertinti, kaip vidaus kontrolė veikia viešajame juridiniame asmenyje (apimant informacines sistemas). VSTT vidaus audito tarnyba nuo jos įsteigimo dienos⁶³ neatliko informacinių sistemų specializuoto vertinimo.

⁶¹ Patvirtintais Lietuvos Respublikos finansų ministro 2006-04-06 įsakymu Nr. 1K-152 „Dėl Valstybės biudžeto apskaitos ir mokėjimų sistemos bei šios sistemos duomenų nuostatų patvirtinimo“. Prieiga per internetą www.finmin.lt/finmin.lt/failai/vbams/VIK/dsnuost.pdf.

⁶² Lietuvos Respublikos vidaus kontrolės ir vidaus audito įstatymas, 2002-12-10, Nr. IX-1253.

⁶³ Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos direktoriaus 2004-01-21 įsakymu Nr. 9V patvirtinti Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos Vidaus audito tarnybos nuostatai.

VSTT direktoriaus įsakymu⁶⁴ paskirtas ST Kadastro saugos įgaliotinis neatliko ST Kadastro saugos reikalavimų atitikties vertinimo, nustatyto Lietuvos Respublikos teisės aktuose ir ST Kadastro duomenų saugos nuostatuose (10 pavyzdys).

10 pavyzdys

VSTT saugos įgaliotinis, neatlikęs Aplinkos ministerijos duomenų centro atitikties saugos reikalavimams vertinimo, teigė, kad „aplinkos ministro 2007 m. lapkričio 13 d. įsakyme Nr. D1-604 "Dėl Lietuvos Respublikos Aplinkos ministerijos duomenų centro duomenų saugos nuostatų patvirtinimo" yra paminėta, kad AM duomenų centre yra saugomas Saugomų teritorijų valstybės kadastras, todėl jam galioja visos saugos nuostatos išdėstytos minėtame įsakyme. Aplinkos ministerijos specialistas atsakingas už serverių veikimą visada reaguoja į mūsų skundus dėl darbo užstrigimo iš karto. Kol kas mums tikrai nėra pagrindo teigti, kad AM duomenų centre saugomas Kadastras neatitinka saugos reikalavimų, kurie minimi duomenų centro saugos nuostatuose.

Todėl remiantis aukščiau minėtu įsakymu bei patirtimi, galima teigti, kad Kadastro duomenų sauga yra pakankama.“

VSTT saugos įgaliotiniui nėra žinoma, kad 2006 metais nepriklausomo Aplinkos ministerijos duomenų centro rizikos vertinimo metu buvo nustatyta nemažai saugumo trūkumų, neparengtas rizikos mažinimo priemonių planas ir dalis priemonių nebuvo įgyvendinta.

Rizika

Neatlikus IT specializuoto vertinimo įstaigos vadovybė gali nežinoti apie informaciniams sistemoms, o kartu ir visai įstaigai gresiančias grėsmes.

Auditorių manymu, taupant lėšas saugumo vertinimas turėtų apimti ne tik ST Kadastrą, ir kitas VSTT informacines sistemas, nustatant jų saugumo spragas ir rizikos mažinimo priemones.

Rekomendacija VSTT

Organizuoti nuolatinį visų Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos informacinių sistemų IT procesų ir saugos vertinimą, stebėti trūkumų šalinimo plano įgyvendinimą.

3.2. Atitiktis teisės aktų reikalavimams

VSTT informacinių sistemų valdymo ir saugumo užtikrinimo atitiktis Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimams pateikta ataskaitos priede Nr.2.

4. IT EKSPLOATAVIMAS

4.1. IT turto kontrolė

Lietuvos Respublikos teisės aktai nustato ir pasaulio IT valdymo praktika rekomenduoja su IT susijusio turto apskaitos ir kontrolės principus. Visas turtas (materialusis ir nematerialusis)

⁶⁴ Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos direktoriaus 2006-05-10 įsakymas Nr. 80V „Dėl Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro duomenų saugos nuostatų patvirtinimo ir saugos įgaliotinio paskyrimo“.

apskaitomas vadovaujantis Lietuvos Respublikos buhalterinės apskaitos įstatymu ir kitais teisės aktais⁶⁵.

Buhalterinės apskaitos įstatyme nustatyta, kad apskaitos registruose ūkinių operacijų ir ūkinių įvykių duomenys užregistruojami ūkinės operacijos arba ūkinio įvykio dieną arba iškart po to, kai yra galimybė tai padaryti. Tačiau, nors VSTT interneto svetainė buvo sukurta⁶⁶, priimta priėmimo–perdavimo aktu ir apmokėta 2003 metais, ši programinė įranga nebuvo užpajamuota kaip ilgalaikis nematerialusis turtas⁶⁷. Atlikus interneto svetainės atnaujinimo darbus ir 2006 metais už juos sumokėjus svetainės kūrėjams, tačiau šio turto vertė nebuvo padidinta. Audito metu VSTT interneto svetainė buvo įtraukta į apskaitos registrus, tačiau juose pateikta tik svetainės atnaujinimo sutarties kaina.

Visa ST Kadastro programinės įrangos kaina įtraukta į apskaitą audito metu 2008 m. liepos 1 d., nors paskutinė sąskaita faktūra už ST Kadastro kūrimo darbus apmokėta 2007 m. gruodžio mėnesį, o galutinis priėmimo ir tinkamumo eksploatuoti aktas⁶⁸ pasirašytas 2008 m. vasario 26 d.

VSTT visas patikėjimo teise valdomas IT turtas perduotas vienam materialiai atsakingam asmeniui ir toliau galutiniam naudotojui atsakomybė nedeleguojama. VSTT ilgalaikiu turtu naudojasi kiti įstaigos ar net kitų įstaigų darbuotojai (11 pavyzdys). Dalis ilgalaikio turto yra ne įstaigoje ir tai neatsispindi apskaitos dokumentuose. Ilgalaikis materialusis turtas į apskaitą turėtų būti traukiamas turto vienetais pagal laikymo vietas⁶⁹.

Valstybinių auditorių nuomone turi būti tobulinama atsakomybės už turtą paskirstymo tvarka. Geroji pasaulio praktika rekomenduoja kontroliuoti turto apskaitą ir kiekvieną materialų ir nematerialų informacinės sistemos elementą susieti su konkrečiu atsakingu asmeniu (tiesioginiu naudotoju) ir naudojimo vieta.

11 pavyzdys

ST Kadastro ir kitų informacinių sistemų tarnybinės stotys ir dalis VSTT programinės įrangos yra Aplinkos ministerijos pastate. Prieiga prie šios įrangos ribojama, prieigos taisyklės nustatytos Aplinkos ministerijos duomenų centro duomenų saugos nuostatuose, tačiau apskaitoma ir inventorizuojama VSTT. Inventorizacijos aktuose nurodoma, kad turtas „patikrintas natūra“.

⁶⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999-06-03 nutarimu Nr. 719 patvirtintos inventorizacijos taisyklės, Lietuvos Respublikos finansų ministro 2001-03-16 įsakymu Nr. 70 patvirtintos Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos taisyklės.

⁶⁶ Lietuvos ir Islandijos UAB „HNIT-Baltic Geoinfoservas“ ir Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos sutartis, 2003-07-24, Nr. 03-72/19.

⁶⁷ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2001-03-16 įsakymas Nr. 70 „Dėl biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos taisyklių patvirtinimo“, 20 p..

⁶⁸ Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų kadastro priėmimo ir tinkamumo eksploatavimui aktas, 2008-02-26, Nr.437.

⁶⁹ Lietuvos Respublikos finansų ministro 2001-03-16 įsakymu Nr. 70 patvirtintos Biudžetinių įstaigų buhalterinės apskaitos taisyklės.

VSTT nesudaro programinės įrangos sąrašo, nors vidaus reikalų ministro įsakyme, reglamentuojančiame kompiuterinių programų naudojimą valstybės valdymo institucijose ir įstaigose⁷⁰, rekomenduojama jį sudaryti.

Rizika

Valstybinių auditorių nuomone, apsiribojus tik vieno materialiai atsakingo už turtą asmens paskyrimu gali sutrikti turto kontrolė ir nuostolių atlyginimas už prarastą ar sugadintą turtą.

Rekomendacija VSTT

Organizuoti informacinių sistemų turto apskaitą taip, kad būtų užtikrintas materialinės atsakomybės paskirstymas iki tikrojo naudotojo, nustatant turto buvimo vietą arba perduodant turtą kitam juridiniam asmeniui panaudos sutartimi. Užtikrinti, kad inventorizacijos procedūra būtų atliekama realiai, nustatant faktinę turto buvimo vietą⁷¹.

4.2. Kitiems subjektams perduotų funkcijų kontrolė

Įvertinusios savo žmogiškuosius ir finansinius išteklius bei veiklos ypatumus, įstaigos ir organizacijos dalį savo funkcijų gali perduoti kitiems subjektams (įrangos priežiūros ir tvarkymo funkcijos, išskyrus Lietuvos Respublikos valstybės registrų įstatymo 12 straipsnio 5 dalyje nustatytą išlygą). Įstaigos vadovybės pareiga⁷² užtikrinti, kad tokiais atvejais su pareigomis ar funkcijomis būtų tinkamai perduota ir dalis atsakomybės.

3 lentelėje pateikta VSTT sutarčių, susijusių su IT kūrimu, priežiūra ar sauga, analizė.

Keturiuose iš septynių nagrinėjamų sutarčių buvo neišsamiai apibrėžta vykdytojų atsakomybė (pvz., atitiktis teisės aktų reikalavimams), nenustatytos baudos už sutarties neįvykdymą ar sutarties sąlygų nesilaikymą, tik vienoje sutartyje nurodyti abiejų sutarties šalių atstovai ryšiams. Iš viso neparengta reikšminga įstaigai ST Kadastro tarnybinių stočių priežiūros ir administravimo sutartis.

3 lentelė. Sutartims, susijusioms su VSTT informacinėmis sistemomis keliami reikalavimai

Reikalavimai sutarčiams	VSTT sutarčys	Sutartis dėl STK kūrimo**	Sutartis dėl STK palaikymo	Sutartis dėl tarnyb. stočių priežiūros *	Interneto svetainės kūrimo sutarčis**	Apskaitos programos sutarčis	Patalpų priežiūros sutarčis	Tinklo sutarčis *
Sutarčių registras								
Tiekėjų vaidmenys ir atsakomybės								
Kontaktinių asmenų nurodymas								

⁷⁰ Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2001-05-09 įsakymu Nr. 220 patvirtintos Kompiuterinių programų naudojimo valstybės valdymo institucijose ir įstaigose rekomendacijos.

⁷¹ Patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999-06-03 nutarimu Nr. 719 „Dėl inventorizacijos taisyklių patvirtinimo“.

⁷² Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997-09-04 nutarimas Nr. 952 „Dėl duomenų saugos valstybės ir savivaldybių informacinėse sistemose“ (III d. 10.4 p.), Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2007-05-08 įsakymas Nr. 1V-172 „Dėl saugos dokumentų turinio gairių patvirtinimo“ (III d. 4.4 p.).

Sutarties nesilaikymo baudos							
Kainų, nurodytų sutartyse, atitikimas							
Reagavimo laikas							
Su sutartimi susijusios informacijos konfidencialumas							
Mokymai							
* - Sutartis su Aplinkos ministerija nėra pasirašyta, ** - Sutartis nebegaliojanti, ☐ - Sutartyse įtraukti reikalavimai, ☐ - Sutartyse neįtraukti reikalavimai							

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Vadovaudamasi Bendraisiais saugos reikalavimais⁷³ ir Saugos dokumentų gairėmis⁷⁴, gerąją praktika ir pasaulyje pripažintomis metodikomis (pvz., COBIT, LST ISO/IEC 17799, LST ISO/IEC TR 13335, taip pat kitais Lietuvos ir tarptautiniais „Informacijos technologija. Saugumo technika“ grupės standartais, rekomenduotais LR Vyriausybės nutarimu⁷⁵) institucijos vadovybė turėjo nustatyti saugos reikalavimus trečiųjų šalių teikiamoms paslaugoms. ST Kadastro duomenų saugos nuostatuose, taip pat Aplinkos ministerijos duomenų centro duomenų saugos nuostatuose įtvirtintas siekis vadovautis minėtu LST IEC/ISO 17799 standartu, kuriame nustatyti reikalavimai trečiųjų šalių paslaugų valdymui.

Išvada

Valstybiniai auditoriai nustatė, kad Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos pasirašytose sutartyse su kitais subjektais dėl IT paslaugų teikimo nustatytos kitos šalies pareigos ir atsakomybė ne visais atvejais atitinka Lietuvos Respublikos teisės aktų ir Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos priimto saugos standarto reikalavimų (pvz., nenustatyti paslaugų teikėjų prieigos prie informacinės sistemos lygiai ir sąlygos, atitiktis teisės aktų reikalavimams būtinumas ir t.t.)

Rekomendacija VSTT

Tobulinti sutarčių pasirašymo praktiką, vadovautis pasirinktais IT saugos standartais ir pasaulio gerąją praktika.

⁷³ Patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997-09-04 nutarimu Nr.952 „Dėl duomenų saugos valstybės ir savivaldybių informacinėse sistemose“.

⁷⁴ Patvirtinti Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2007-05-08 įsakymu Nr. 1V-172 „Dėl saugos dokumentų turinio gairių patvirtinimo“.

⁷⁵ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997-09-04 nutarimas Nr.952 „Dėl duomenų saugos valstybės ir savivaldybių informacinėse sistemose“ (III dalies 10.4 punktą), Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2007-05-08 įsakymas Nr. 1V-172 „Dėl saugos dokumentų turinio gairių patvirtinimo“ (III dalies 4.4 punktą).

VEIKLOS BRANDA

VSTT informacinių sistemų ir ST Kadastro valdymo procesų branda nustatyta taikant Gebos brandos modelį (angl. *Capability Maturity Model – CMM*). Vertinimo kriterijai, kuriais remiantis buvo nustatyta informacinių sistemų ir ST Kadastro branda, pateikiami ataskaitos 4 priede.

VSTT informacinių sistemų branda apibrėžiama kaip **Pirminis/Ad Hoc procesas (1)** (5 pav.).

Šis įvertinimas apibūdina organizacijos IT procesų valdymo brandos lygį ir reiškia, kad, nors Valstybinėje saugomų teritorijų tarnyboje pripažįstamos su IT susijusios problemos ir būtinumas jas spręsti, t.y. yra parengta ST Kadastro politika, tačiau skiriama nepakankamai dėmesio mokymams, susijusiems su informacinėmis technologijomis ar duomenų saugumu, nėra vidaus administravimui skirtų sistemų saugumo politikos. Aktyvesnis VSTT dalyvavimas įgyvendinant ST Kadastro saugumo politiką leistu VSTT pasiekti aukštesnį brandos lygį. Kriterijų vertinimų vidurkiai neskaičiuojami ir lygis laikomas pasiektu, jei organizacija atitinka visus atitinkamo lygio brandos kriterijus.

Valstybinei saugomų teritorijų tarnybai siekiant aukštesnio brandos lygio auditoriai siūlo atlikti informacinių technologijų politikos peržiūrą, nustatyti nuoseklų politikos efektyvumo vertinimą, įskaitant IT auditų atlikimą, taip pat įgyvendinti kitas priemones pateiktas valstybinio audito ataskaitoje (4 dalis).

5 pav. Gebos brandos modelis (CMM)

	(a)	(b)	(c)	(d)	CMM
Optimalus procesas (5)	✗	✗	✗	✗	◆
Lengvai valdomas ir vertinamas procesas (4)	✗	✗	✗	✗	◆
Apibrėžtas procesas (3)	✗	✗	✗	✗	◆
Pasikartojantis, bet intuityvus procesas (2)	✗	✗	✗	✗	◆
Pirminis/Ad Hoc procesas (1)	✓	✓	✓	✓	●
Neegzistuojantis procesas (0)	✓	✓	✓	✓	●

- ✗ – neatitinka kriterijų
- ⚠ – nevisiškai atitinka kriterijų
- ✓ – atitinka kriterijų
- ◆ – nepasiektas tam tikras Gebos brandos lygis
- ▲ – nevisiškai pasiektas tam tikras Gebos brandos lygis
- – pasiektas tam tikras Gebos brandos lygis

- (a) – problemos pripažinimas ir informavimas apie ją;
- (b) – politika;
- (c) – susiję procesai ir mokymas, skirti politikai įgyvendinti;
- (d) – politikos efektyvumo ir susijusių procesų vertinimas ir tobulinimas, remiantis šiuo pagrindu.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Apibendrintos išvados

Dėl Saugomų teritorijų kadastro valdymo ir tvarkymo

1. Nedetalizuotos ir neformalizuotos informacinių sistemų valdytojų (savininkų) funkcijos ir atsakomybė Valstybinėje saugomų teritorijų tarnyboje, dėl ko gali strigti informacinių sistemų valdymo ir tvarkymo procesai (1.1. Saugomų teritorijų kadastro procesų valdymas ir organizavimas).
2. Kai kurių Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro tvarkymo funkcijų (pvz., tinkamo kadastro veikimo, duomenų saugos ir sąveikos su kitais registrais užtikrinimas bei disponavimas turty) perleidimas Aplinkos ministerijai neįteisintas (1.1. Saugomų teritorijų kadastro procesų valdymas ir organizavimas).
3. Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba nustatytais terminais neatnauja Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro duomenų saugos nuostatų ir kitų duomenų saugumo politiką įgyvendinančių dokumentų (1.2.1. Saugomų teritorijų kadastro saugumo politika).
4. Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba neįgyvendina, o Aplinkos ministerija įgyvendina ne visas saugos priemones, nustatytas saugos politikos dokumentuose, dėl ko gali sutrikti Saugomų teritorijų kadastro veikla (1.2.3. Saugomų teritorijų kadastro saugumo politikos įgyvendinimas).
5. Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos nenumatytų situacijų valdymo organizacinė struktūra negali užtikrinti jo įgyvendinimo, nepaskirstyta atsakomybė už jo įgyvendinimą tarp Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos ir Aplinkos ministerijos, t.y. nenumatytų situacijų valdymo planas yra formalus, todėl Valstybinėje saugomų teritorijų tarnyboje ir Aplinkos ministerijoje nepasirengta nenumatytoms situacijoms informacinėse sistemose (1.2.4. Saugomų teritorijų kadastro veiklos tęstinumas).
6. Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba patvirtino Saugomų teritorijų valstybės kadastro objektų registravimo ir tvarkymo taisyklės, kurios reglamentuoja privaloma duomenų tiekėjams duomenų sąranką, tačiau nenustatė reikalavimus skaitmeniniu būdu teikiamai informacijai. Saugomų teritorijų tarnyba nesupažindino duomenų teikėjų (tarnybai pavaldžias įstaigas) su šiomis taisyklėmis, informacija teikiama laisvos formos dokumentuose, todėl išlieka didelė tikimybė, kad Saugomų teritorijų kadastro duomenys bus nepakankamai išsamus. (1.3. Saugomų teritorijų kadastro įrašų kontrolė ir tvarkymas).

7. Nepakankamai valdoma Saugomų teritorijų kadastro įrašų klaidų kontrolė (procedūra neformali ir neprivaloma, netaikomas „keturių akių“ principas), todėl padidėja Saugomų teritorijų įrašų klaidų tikimybė (1.3. Saugomų teritorijų kadastro įrašų kontrolė ir tvarkymas).
8. Nepakankamai suderinti Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos vidaus komunikacijos procesai, todėl Saugomų teritorijų kadastro tvarkytojų duomenys, teikiami tvarkytojams registravimui Saugomų teritorijų kadastre, papildomai koreguojami (1.3. Saugomų teritorijų kadastro įrašų kontrolė ir tvarkymas).
9. Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos pasirašytose sutartyse su kitais subjektais dėl IT paslaugų teikimo nustatytos kitos šalies pareigos ir atsakomybė ne visais atvejais atitinka Lietuvos Respublikos teisės aktų ir Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos priimto saugos standarto reikalavimų (pvz., nenustatyti paslaugų teikėjų prieigos prie informacinės sistemos lygiai ir sąlygos, atitikties teisės aktų reikalavimams būtinumas ir t.t.) (4.2. Kitiems subjektams perduotų funkcijų kontrolė).

Dėl vidaus administravimui skirtų sistemų valdymo ir tvarkymo

1. Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prižiūrimų informacinių sistemų (finansinės apskaitos sistemos, vietinio tinklo sistemos) saugumo užtikrinimo priemonės yra fragmentinės ir joms netaikoma jokia saugumo politika (2. VSTT vidaus administravimui skirtų informacinių sistemų valdymas).

Rekomendacijos

Valstybinei saugomų teritorijų tarnybai prie Aplinkos ministerijos

1. Atsižvelgiant į gerąją pasaulio praktiką detalizuoti Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos informacinių sistemų valdytojų (savininkų) funkcijas ir atsakomybę iki konkrečių pareigybių (1.1. Saugomų teritorijų kadastro procesų valdymas ir organizavimas).
2. Nustatyti kontrolės procedūras, kurios užtikrintų, kad būtų vykdomas Saugomų teritorijų kadastro duomenų saugos nuostatų ir duomenų saugos politikos dokumentų atnaujinimas teisės aktų nustatytais terminais (1.2.1. Saugomų teritorijų kadastro saugumo politika).
3. Sutvarkyti ir formalizuoti informacijos valdymo procesus Valstybinėje saugomų teritorijų tarnyboje taip, kad planavimo organizatorių pateikta planavimo skaitmeninė informacija būtų laiku patikrinta ir tinkamai parengta (1.3 Saugomų teritorijų kadastro įrašų kontrolė ir tvarkymas).

4. Standartizuoti Saugomų teritorijų kadastro pirminius dokumentus ir užtikrinti jų patikimumą, taikant organizacines saugumo priemones (pvz., sudaryti įgaliotų pasirašyti dokumentus asmenų sąrašą, sutartyse įvardyti teikiančius duomenis asmenis ir pan.). Užtikrinti, kad su vidinės teisės dokumentais būtų supažindintos visos suinteresuotos pusės (1.3 Saugomų teritorijų kadastro įrašų kontrolė ir tvarkymas).
5. Nustatyti Saugomų teritorijų kadastro įrašų peržiūros procedūrą ir atsakomybę už šią priežiūrą (1.3. Saugomų teritorijų kadastro įrašų kontrolė ir tvarkymas).
6. Vidaus teisės aktais reglamentuoti Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos vidaus administravimui skirtų sistemų valdymą ir užtikrinti jų saugumą (2. VSTT vidaus administravimui skirtų informacinių sistemų valdymas).
7. Organizuoti nuolatinį visų Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos informacinių sistemų IT procesų ir saugos vertinimą, stebėti trūkumų šalinimo plano įgyvendinimą (3.1. IT procesų stebėseną ir vidaus kontrolė).
8. Organizuoti informacinių sistemų turto apskaitą taip, kad būtų užtikrintas materialinės atsakomybės paskirstymas iki tikrojo naudotojo, nustatant turto buvimo vietą arba perduodant turtą kitam juridiniam asmeniui panaudos sutartimi. Užtikrinti, kad inventorizacijos procedūra būtų atliekama realiai, nustatant faktinę turto buvimo vietą (4.1. IT turto kontrolė).
9. Tobulinti sutarčių pasirašymo praktiką, vadovautis pasirinktais IT saugos standartais bei pasaulio gerąja praktika (4.2. Kitiems subjektams perduotų funkcijų kontrolė).

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai ir Valstybinei saugomų teritorijų tarnybai prie Aplinkos ministerijos

1. Įteisinti Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro kai kurių tvarkymo funkcijų perleidimą taip, kad vadovaujančioji kadastro tvarkymo įstaiga galėtų vykdyti jai pavestas kadastro tvarkymo funkcijas (1.1. Saugomų teritorijų kadastro procesų valdymas ir organizavimas).
2. Užtikrinti, kad būtų vykdoma informacinių sistemų saugumo priemonių įgyvendinimo kontrolė (1.2.3. Saugomų teritorijų kadastro saugumo politikos įgyvendinimas).

Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai

1. Numatyti pakankamus išteklius saugumo priemonių, nustatytų saugos politikos dokumentuose, įgyvendinimui ir nenumatytų situacijų informacinėse sistemose valdymui (1.2.3. Saugomų teritorijų kadastro saugumo politikos įgyvendinimas).

Geroji praktika

Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba parengė ir patvirtino Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro objektų registravimo ir tvarkymo taisyklės, kuriose papildomai detalizuojami ST Kadastro nuostatai ir standartizuojamos duomenų teikimo procedūros.

**Informacinių sistemų valdymo ir audito
departamento Informacinių sistemų audito
skyriaus vedėjas**

Irmantas Aleliūnas

Vyresnioji valstybinė auditorė

Irina Kiškina

PRIEDAI

Valstybinio audito ataskaitos
 „Valstybinės saugomų teritorijų
 tarnybos informacinių sistemų
 bendrosios kontrolės
 vertinimas“
 1 priedas

Ataskaitoje nagrinėjamų procesų sąsaja su COBIT procesais

Ataskaitoje nagrinėjami IT procesai	Susiję COBIT procesai
1 Valstybės kadastro valdymas ir eksploatavimas	
1.1 Saugomų teritorijų kadastro procesų valdymas ir organizavimas	PO2 (Informacijos architektūros nustatymas) PO4 (IT procesai, organizavimas ir komunikacija) PO6 (Vadovybės palaikymas ir vystymosi kryptių nustatymas)
1.2 Saugomų teritorijų kadastro informacijos saugos procesų valdymas	
1.2.1 Saugomų teritorijų kadastro saugos politika	DS5 (IS saugos užtikrinimas)
1.2.2 Saugomų teritorijų kadastro rizikos vertinimas	PO9 (IT rizikos įvertinimas ir valdymas)
1.2.3 Saugomų teritorijų kadastro informacijos augos priemonių įgyvendinimas	DS12 (Fizinės aplinkos kontrolė)
1.2.4 Saugomų teritorijų kadastro veiklos tęstinumas	DS10 (Incidentų valdymas) DS4 (Nepertraukiamos IT veiklos užtikrinimas)
1.3. Saugomų teritorijų kadastro įrašų kontrolė ir tvarkymas	AC4 (Klaidų pirminiuose dokumentuose nustatymas) AC6 (Įvesties procedūros autorizavimas) AC8 (Įrašų klaidų nustatymas)
2.VSTT vidaus administravimui skirtų sistemų valdymas	PO4 (IT procesai, organizavimas ir komunikacija) PO6 (Vadovybės palaikymas ir vystymosi kryptių nustatymas) DS12 (Fizinės aplinkos kontrolė) DS10 (Incidentų valdymas) DS4 (Nepertraukiamos IT veiklos užtikrinimas)
3.IT procesų stebėseną.	ME2 (Vidaus kontrolės vertinimas) ME3 (Atitiktis išoriniams reikalavimams vertinimas)
4. IT eksploatavimas	
4.1 IT turto kontrolė	AI2 (Taikomosios programinės įrangos įsigijimas ir palaikymas)
4.2 Kitiems subjektams perduotų funkcijų kontrolė	AI6 (Pakeitimų valdymas) DS1 (Paslaugų lygio nustatymas ir valdymas) DS2 (Trečiųjų šalių paslaugų kokybės valdymas)

Valstybinio audito ataskaitos
 „Valstybinės saugomų teritorijų
 tarnybos informacinių sistemų
 bendrosios kontrolės
 vertinimas“
 2 priedas

Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro saugos politikos atitiktis Bendriesiems elektroninės informacijos saugos valstybės institucijų ir įstaigų informacinėse sistemose reikalavimams

1 lentelė. Atitiktis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2007-04-25 nutarimo Nr. 410 „Dėl elektroninės informacijos saugos valstybės institucijų ir įstaigų informacinėse sistemose“ reikalavimams

Eil.Nr.	Teisės akto reikalavimas	Atitiktis teisės akto reikalavimui
1	<i>Nutarimo 2 punkto reikalavimas</i> – Įpareigoti ministerijas, Vyriausybės įstaigas, įstaigas prie ministerijų, kitas Lietuvos Respublikos Vyriausybei atskaitingas valstybės institucijas ir įstaigas iki šio nutarimo 1 punkto įsigaliojimo dienos parengti ir patvirtinti jų galiojančių Informacinės sistemos duomenų saugos nuostatų pakeitimus ir kitus teisės aktus, kurių reikia šiam nutarimui įgyvendinti.	VSTT iki 2007 m. birželio 30 d. neparengė informacinės sistemos duomenų saugos nuostatų pakeitimų. Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro duomenų saugos nuostatai patvirtinti VSTT direktoriaus 2006-05-10 įsakymu Nr. 80V.
2	Reikalavimų 5 punkto rekomendacija – Užtikrinant informacijos saugą, rekomenduojama vadovautis Lietuvos standartais LST ISO/IEC 17799:2006, LST ISO/IEC 27001: 2006, taip pat kitais Lietuvos ir tarptautiniais "Informacijos technologija. Saugumo metodai" grupės standartais, apibūdinančiais saugų informacinės sistemos duomenų tvarkymą.	Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro duomenų saugos nuostatose utvirtintas siekis atitikti standartą: „9. Saugų Kadastro duomenų tvarkymą reglamentuoja: (...) 9.3 Lietuvos standartas LST ISO/IEC 17799:2005, Lietuvos ir tarptautiniai „Informacinės technologijos. Saugumo technika“ grupės standartai, reglamentuojantys saugų duomenų tvarkymą;“
3	<i>Reikalavimų 6 punktas</i> – Informacinės sistemos valdytojas privalo turėti pagal Vidaus reikalų ministerijos tvirtinamas Saugos dokumentų turinio gaires parengtus, su Vidaus reikalų ministerija suderintus ir patvirtintus šiuos saugos dokumentus: 6.1 Nuostatus; 6.2 Saugaus elektroninės informacijos tvarkymo taisyklės; 6.3 Informacinės sistemos veiklos tęstinumo valdymo planą; 6.4 Informacinės sistemos naudotojų administravimo taisyklės.	VSTT nėra parengti visų įstaigos informacinių sistemų duomenų saugos nuostatai ir kiti susiję dokumentai (saugaus elektroninės informacijos tvarkymo taisyklės, veiklos tęstinumo valdymo planas ir informacinės sistemos naudotojų administravimo taisyklės). Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro duomenų saugos nuostatai patvirtinti VSTT direktoriaus 2006-05-10 įsakymu Nr. 80V, tačiau jų turinys neatitinka Saugos dokumentų turinio gairių 3.1.2, 3.2.1, 3.2.2, 3.3.1, 3.3.2, 3.3.3, 3.3.4, 3.3.5, 3.3.6 straipsnio nuostatų. Saugaus darbo su Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro duomenimis taisyklės patvirtintos VSTT direktoriaus 2006-12-13 įsakymu Nr. 231V, tačiau taisyklės neatnaujintos ir neatitinka Saugos dokumentų turinio gairių 4.1.1, 4.1.2, 4.2.3, 4.2.5, 4.3.5, 4.3.6, 4.4 straipsnių reikalavimų. Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro nenumatytų situacijų valdymo planas patvirtintas VSTT direktoriaus 2006-12-08 įsakymu Nr. 225V,

		tačiau jis neatnaujintas ir jo turinys neatitinka Saugos dokumentų turinio gairių 5.1.3, 5.1.4, 5.1.5. 5.2.1, 5.2.2.2, 5.2.2.3, 5.2.2.5, 5.2.2.6, 5.2.3, 5.2.5, 5.2.6, 5.2.7, 5.2.8, 5.2.9, 5.3.1, 5.3.2, 5.3.3, 5.3.3.1, 5.3.3.2, 5.3.3.3, 5.3.3.4, 5.3.3.5, 5.3.4, 5.3.5, 5.3.6, 5.3.7, 5.3.8, 5.4, 5.4.1 straipsnių reikalavimų.
4	<i>Reikalavimų 7 punktas</i> – Šių reikalavimų 6.2-6.4 punktuose nurodytus dokumentus (toliau vadinama – saugos politiką įgyvendinantys dokumentai) tvirtina informacinės sistemos valdytojas po to, kai patvirtina su Vidaus reikalų ministerija suderintus nuostatus.	Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro naudotojų administravimo taisyklės, kurių turinys turėtų atitikti Saugos dokumentų turinio gairių V dalies reikalavimų. Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro duomenų saugos nuostatai suderinti su Vidaus reikalų ministerija ir patvirtinti vadovybės. Patvirtinti Saugaus darbo su Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro duomenimis taisyklės, Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro nenumatytų situacijų valdymo planas, Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro objektų tvarkymo ir registravimo taisyklės ⁷⁶ ir Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro duomenų gavėjų registravimo taisyklės ⁷⁷ . Neparengtos Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro naudotojų administravimo taisyklės.
5	<i>Reikalavimų 8 punktas</i> – Teisės aktu, kuriuo tvirtinami Nuostatai, skiriamas saugos įgaliotinis ir nurodomi saugos politiką įgyvendinančių dokumentų rengėjai bei saugos politiką įgyvendinančių dokumentų patvirtinimo terminai	Saugos įgaliotinis paskirtas VSTT direktoriaus 2006-05-10 įsakymu Nr. 80V. Nenurodyti saugos politiką įgyvendinančių dokumentų rengėjai ir patvirtinimo terminai.
6	<i>Reikalavimų 9.1. punktas</i> – Informacinės sistemos valdytojo tvirtinamuose Nuostatuose nustatoma: 9.1 informacijos saugumo tikslai, svarba ir esama būklė;	Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro duomenų saugos nuostatose nustatytas informacijos saugumo tikslas, svarba ir esama būklė.
7	<i>Reikalavimų 9.2. punktas</i> – Informacinės sistemos valdytojo tvirtinamuose Nuostatuose nustatoma: 9.2 informacijos saugumo užtikrinimo prioritetinės kryptys;	Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro duomenų saugos nuostatose nenustatytos informacijos saugumo užtikrinimo prioritetinės kryptys.
8	<i>Reikalavimų 9.3. punktas</i> – Informacinės sistemos valdytojo tvirtinamuose Nuostatuose nustatoma: 9.3 informacinės sistemos ir šioje sistemoje tvarkomų duomenų (toliau vadinama - duomenys) svarba ir pagrindiniai informacinei sistemai, jos dalims ir funkcijoms keliami saugos reikalavimai, pagal kuriuos bus parenkamos atitinkamos saugos priemonės;	ST Kadastro duomenų saugos nuostatose nenustatyta duomenų svarba.
9	<i>Reikalavimų 9.4. punktas</i> – Informacinės sistemos valdytojo tvirtinamuose Nuostatuose nustatoma: 9.4 saugaus duomenų tvarkymo reikalavimai, kurie apima: <ul style="list-style-type: none"> ▪ teisės aktų, kuriais vadovaujasi tvarkant duomenis ir užtikrinant jų saugumą, sąrašą; ▪ informacinės sistemos valdytojo personalo kvalifikacinius reikalavimus; 	Taip.

⁷⁶ VSTT direktoriaus 2008-01-30 įsakymu Nr. V-54 patvirtintos Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro objekto tvarkymo ir registravimo taisyklės.

⁷⁷ VSTT direktoriaus 2008-01-30 įsakymu Nr. V-53 patvirtintos Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro duomenų gavėjų registravimo taisyklės.

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ pagrindines informacinės sistemos valdytojo nuostatas dėl rizikos veiksnių vertinimo, pagrindinių rizikos vertinimo kriterijų apibūdinimą; 	
10	<p><i>Reikalavimų 9.5. punktas</i> – Informacinės sistemos valdytojo tvirtinamuose Nuostatuose nustatoma: 9.5 informacinės sistemos naudotojų supažindinimo su saugos dokumentais principai;</p>	Taip.
11	<p><i>Reikalavimų 9.6. punktas</i> – Informacinės sistemos valdytojo tvirtinamuose Nuostatuose nustatoma: 9.6 atsakomybė už saugos dokumentų reikalavimų pažeidimus;</p>	Taip.
12	<p><i>Reikalavimų 10 punktas</i> – Saugaus elektroninės informacijos apdorojimo taisyklėse pateikiama:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ informacinėje sistemoje esančios informacijos kategorijų sąrašas ir kiekvienai kategorijai priskirtini duomenys; ▪ techninių ir kitų saugos priemonių aprašymas, apimantis kompiuterinės įrangos, sisteminės ir taikomosios programinės įrangos, duomenų perdavimo tinklais saugumo užtikrinimo, patalpų ir aplinkos (įėjimo kontrolė, elektros tiekimas, aplinkos drėgnumas, darbo vietos temperatūra, priešgaisrinė sauga), ▪ informacinės sistemos darbo apskaitos ir kitas priemones informacijos saugai užtikrinti; ▪ informacinės sistemos saugą užtikrinantys reikalavimai, ▪ keliami nuomojamų ar perkamų informacinių sistemų funkcionavimui reikalingoms paslaugoms (patalpos, įrangos ir sistemų priežiūra, duomenų perdavimas tinklais ir kitos paslaugos); ▪ informacinės sistemos ir duomenų vientisumo pažeidimų fiksavimo ir pažeistų duomenų atkūrimo tvarka (naudotojų veiksmų registravimas, atsarginės duomenų kopijos, jų saugojimas, saugojimo kontrolė ir kita); ▪ saugaus duomenų perkėlimo ar perdavimo tvarka, ▪ Nuostatų įgyvendinimo kontrolės tvarka; ▪ duomenų perdavimo tinklais reikalavimai; 	<p>Saugaus darbo su Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro duomenimis taisyklėse nepateikiama:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ informacinėje sistemoje esančios informacijos kategorijų sąrašas ir kiekvienai kategorijai priskirtini duomenys; ▪ informacinės sistemos darbo apskaitos ir kitas priemones informacijos saugai užtikrinti; ▪ keliami nuomojamų ar perkamų informacinių sistemų funkcionavimui reikalingoms paslaugoms (patalpos, įrangos ir sistemų priežiūra, duomenų perdavimas tinklais ir kitos paslaugos); ▪ duomenų perdavimo tinklais reikalavimai.
13	<p><i>Reikalavimų 11.1 punktas</i> – Informacinės sistemos veiklos tęstinumo valdymo planui keliami šie reikalavimai: 11.1 Informacinės sistemos veiklos tęstinumo valdymo plane turi būti nurodyta saugos įgaliojimo, administratorių, informacinės sistemos naudotojų funkcijos, įgaliojimai ir veiksmai atkuriant informacinių sistemų veiklą.</p>	Taip.
14	<p><i>Reikalavimų 11.2 punktas</i> – Informacinės sistemos veiklos tęstinumo valdymo plano nuostatos turi būti pagrįstos tam tikrais principais. Privalomi šie pagrindiniai principai:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ informacinės sistemos naudotojų gyvybės ir sveikatos apsauga (būtina užtikrinti visų informacinės sistemos naudotojų gyvybės ir sveikatos apsaugą ir saugumą, kol trunka nenumatyta situacija ir likviduojami avarių padariniai); ▪ informacinės sistemos veiklos atkūrimas (informacinių sistemų veikla atkuriamą pagal šiame plane numatytą informacinių sistemų funkcijų prioritetą); ▪ informacinės sistemos naudotojų mokymas (informacinės sistemos naudotojai turi būti supažindinti su minėtu planu ir teisės aktais, 	Taip.

	<p>nustatančiais kiekvieno informacinės sistemos naudotojo atsakomybę);</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ reguliarus šio plano veiksmingumo išbandymas (plano veiksmingumas turi būti reguliariai išbandomas praktinio mokymo metu; plano veiksmingumo išbandymas gali būti planinis arba neplaninis; atsižvelgiant į gautus rezultatus, šis planas turi būti atitinkamai tikslinamas). 	
15	<p><i>Reikalavimų 12 punktas</i> – Informacinės sistemos naudotojų administravimo taisyklėse nustatoma:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ prieinamumo prie duomenų principai; ▪ informacinės sistemos naudotojų supažindinimo su saugos dokumentais tvarka; ▪ saugaus duomenų teikimo informacinės sistemos naudotojams kontrolės tvarka (informacinės sistemos naudotojų registravimas, teisės dirbti su informacinės sistemos duomenimis suteikimas, informacinės sistemos naudotojų išregistravimas, informacinės sistemos naudotojų tapatybės nustatymas, specialios informacinės sistemos naudotojų tapatybės nustatymo priemonės, elektroninis parašas ir kita); ▪ informacinės sistemos naudotojų, turinčių priėjimą prie informacinės sistemos ar atskirų jos komponentų, įgaliojimai, teisės ir pareigos. 	<p>VSTT neparengė VSTT IS vartotojų administravimo taisyklių.</p> <p>VSTT direktoriaus įsakymu⁷⁸ patvirtintos ST Kadastro gavėjų registravimo taisyklės nustato informacijos iš ST Kadastro gavėjų registravimo taisyklės, tačiau neaprašo kitų VSTT informacinių sistemų (pvz. finansinių) bei kitų ST kadastro naudotojų registravimo būdus.</p> <p>Saugaus darbo su ST Kadastro duomenimis taisyklėse minima „7.3. Kadastro duomenų saugai užtikrinti nustatomi prieinamumo prie duomenų principai ir kontrolė (tvarkytojų ir kitų vartotojų registravimas, teisių suteikimas, išregistravimas, vartotojų tapatybės nustatymas, specialios tapatybės nustatymo priemonės, elektroninis parašas ir kita):</p> <p>7.3.1. prisijungimo prie serverių kontrolei naudojami IP adresai bei vartotojų unikalūs vardai su slaptžodžiais;</p> <p>7.3.2. Kadastro tvarkytojai ir kiti vartotojai registruojami registracijos žurnale pagal šias grupes: serverių operacinės sistemos administratoriai, tinklo administratoriai, duomenų bazių valdymo sistemų administratoriai, duomenų bazių administratoriai, duomenų tvarkytojai, Web administratoriai, pagal sudarytas tiesioginio duomenų teikimo sutartis registruoti vartotojai, įgaliojami vartotojai, kiti vartotojai.“. Tačiau šie principai, išskyrus duomenų gavėjų registravimo taisyklės, nenustatyti.</p>
16	<p><i>Reikalavimų 17.1.1 punktas</i> – Saugos įgaliotinis, įgyvendindamas elektroninės informacijos saugą informacinėje sistemoje, atlieka šias funkcijas:</p> <p>17.1 teikia informacinės sistemos valdytojo vadovui pasiūlymus dėl:</p> <p>17.1.1. administratorių paskyrimo (saugos įgaliotinis negali atlikti administratoriaus funkcijų);</p>	<p>ST Kadastro saugos įgaliotinis neteikė siūlymų dėl administratoriaus paskyrimo.</p>
17	<p><i>Reikalavimų 17.1.3 punktas</i> – Saugos įgaliotinis, įgyvendindamas elektroninės informacijos saugą informacinėje sistemoje, atlieka šias funkcijas:</p> <p>17.1 teikia informacinės sistemos valdytojo vadovui pasiūlymus dėl:</p> <p>17.1.3. įstaigos informacinių technologijų saugos reikalavimų atitikties vertinimo atlikimo;</p>	<p>ST Kadastro saugos įgaliotinis neteikė siūlymų dėl saugos reikalavimų atitikties vertinimo.</p>
18	<p><i>Reikalavimų 17.2 punktas</i> – Saugos įgaliotinis, įgyvendindamas elektroninės informacijos saugą informacinėje sistemoje, atlieka šias funkcijas:</p> <p>17.2 koordinuoja elektroninės informacijos saugos</p>	<p>VSTT neatliekami saugos incidentų tyrimai</p>

⁷⁸ Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos direktoriaus 2008-01-30 įsakymu Nr. V-53 patvirtintos Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro duomenų gavėjų registravimo taisyklės.

	incidentų, įvykusių informacinėje sistemoje, tyrimą (išskyrus atvejus, kai šią funkciją atlieka informacijos saugos darbo grupės);	
19	<i>Reikalavimų 18 punktas</i> – Saugos įgaliotinis periodiškai inicijuoja informacinės sistemos naudotojų mokymą informacijos saugos klausimais, įvairiais būdais informuoja juos apie informacijos saugos problematiką (priminimai elektroniniu paštu, teminių seminarų rengimas, atmintinės priimtiems naujiems darbuotojams ir panašiai).	Informacinės sistemos naudotojų mokymai saugos tematika neorganizuojami.
20	<i>Reikalavimų 21 punktas</i> – Atlikdami informacinės sistemos funkcijų pakeitimus, administratoriai turi laikytis informacinės sistemos valdytojo nustatytos informacinės sistemos pokyčių valdymo tvarkos.	VSTT neparengė pokyčių valdymo tvarkos.
21	<i>Reikalavimų 26 punktas</i> – Saugos dokumentai valstybės institucijoje turi būti persvarstomi (peržiūrimi) ne rečiau kaip kartą per metus.	2006 metais buvo atliktas ST Kadastro rizikos vertinimas ⁷⁹ ir patvirtinti ST Kadastro duomenų saugos nuostatai ⁸⁰ , Saugaus darbo su ST Kadastro duomenimis taisyklės ⁸¹ , ST Kadastro nenumatytų situacijų valdymo planas ⁸² . 2008 metais ST Kadastro saugos politika papildyta ST Kadastro duomenų gavėjų registravimo taisyklėmis ⁸³ , tačiau IT saugos atitikties vertinimas ar rizikos vertinimas nebuvo atlikti ir neatlikti pataisymai saugos dokumentuose.
22	<i>Reikalavimų 30 punktas</i> – Saugos įgaliotinis, atsižvelgdamas į Vidaus reikalų ministerijos išleistą metodinę priemonę "Rizikos analizės vadovas", Lietuvos ir tarptautinius "Informacijos technologija. Saugumo technika" grupės standartus, kasmet organizuoja visų informacinių sistemų rizikos įvertinimą.	2006 metais buvo atliktas ST Kadastro rizikos vertinimas ⁸⁴ . Nuo to laiko informacinių sistemų rizika nebuvo vertinama.
23	<i>Reikalavimų 35 punktas</i> – Funkcijos, susijusios su informacinės sistemos plėtra, turi būti aiškiai atskirtos nuo administravimo (eksploatavimo) funkcijų.	ST Kadastrą administruoja Aplinkos ministerijos Informacijos valdymo skyriaus darbuotojai. Poreikius plėtros kryptiai formuoja VSTT Kadastro skyriaus darbuotojai, kurie tvarko ST Kadastro duomenis.
24	<i>Reikalavimų 42 punktas</i> – Informacinės sistemos naudotojus su saugos dokumentais ir atsakomybe už jų reikalavimų nesilaikymą pasirašytinai supažindina saugos įgaliotinis.	VSTT direktoriaus 2008-01-16 įsakymu ⁸⁵ Kadastro skyriaus vyriausiasis specialistas paskirtas saugos įgaliotiniu. Prieš tai buvęs ir naujai paskirtas saugos įgaliotinis nesupažindino pasirašytinai ST Kadastro naudotojus su saugos dokumentais.

⁷⁹ VSTT direktoriaus 2006-10-16 įsakymu Nr.196V patvirtinta Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro rizikos vertinimo ataskaita.

⁸⁰ VSTT direktoriaus 2006-05-10 įsakymas Nr.80V „Dėl Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro duomenų saugos nuostatų patvirtinimo ir saugos įgaliotinio paskyrimo“.

⁸¹ VSTT direktoriaus 2006-12-13 įsakymu Nr.231V patvirtintos Saugaus darbo su Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro duomenimis taisyklės.

⁸² VSTT direktoriaus 2006-12-08 įsakymu Nr.225V patvirtintas Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro nenumatytų situacijų valdymo planas.

⁸³ VSTT direktoriaus 2008-01-30 įsakymu Nr. V-53 patvirtintos Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro duomenų gavėjų registravimo taisyklės.

⁸⁴ VSTT direktoriaus 2006-10-16 įsakymu Nr.196V patvirtinta Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro rizikos vertinimo ataskaita.

⁸⁵ VSTT direktoriaus 2008-01-16 įsakymas Nr.V20 „Dėl Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos direktoriaus 2006-05-10 įsakymo Nr. 80v „Dėl Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro duomenų saugos nuostatų patvirtinimo ir saugos įgaliotinio paskyrimo“ pakeitimo“.

2 lentelė. Atitiktis Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2003-04-18 įsakymu Nr. 480 patvirtintiems **Bendrujų reikalavimų valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų interneto svetainėms aprašo** reikalavimams

Eil.Nr.	Teisės akto reikalavimas	Atitikimas teisės akto reikalavimo
1.	4 punkte nurodoma - Įstaigų interneto svetainių paskirtis - skleisti internetu informaciją apie įstaigų funkcijas, struktūrą, veiklą, skatinti asmenis aktyviai dalyvauti valstybės valdyme, užtikrinti įstaigų veiklos skaidrumą, teikti viešąsias paslaugas elektroninėmis ryšio priemonėmis.	VSTT tinklapyje http://www.vstt.lt trūksta informacijos, daugelis tinklapio puslapių yra neužpildyti. Tam tikra informacija nėra periodiškai atnaujinama ⁸⁶ .
2.	6. punkte nurodoma - Įstaigos interneto svetainė turi atitikti šiame Apraše išdėstytas struktūros, informacijos, administravimo nuostatas, taip pat būti pritaikyta naudotis neįgaliesiems, vadovaujantis Neįgaliesiems pritaikytų Interneto tinklalapių kūrimo, testavimo ir įvertinimo metodinėmis rekomendacijomis, patvirtintomis Informacinės visuomenės plėtros komiteto prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2004 m. kovo 31 d. Įsakymu Nr. T-40. Pateikiama informacija turi būti susisteminta ir reguliariai atnaujinama.	Tobulintinas VSTT interneto svetainės turinio prieinamumas ir pasiekiamumas ribotų galimybių žmonėms t.y. neįgaliesiems ⁸⁷ .
3.	7. punkte nurodoma - Įstaigos interneto svetainės įvadinis puslapis yra reprezentacinis, atspindintis įstaigos veiklą. Jis turi būti lengvai atpažįstamas. Įstaigos, kuri įstatymų nustatyta tvarka turi teisę naudoti Lietuvos valstybės herbą, interneto svetainės įvadiniam puslapyje turi būti Lietuvos valstybės herbas (arba įstaigos ženklas, įregistruotas Valstybiniame patentų biure), visas įstaigos pavadinimas, teisinė forma, buveinės adresas, juridinio asmens kodas, registras, kuriame kaupiami ir saugomi duomenys apie tą įstaigą, pridėtinės vertės mokesčio mokėtojo kodas (jeigu įstaiga yra pridėtinės vertės mokesčio mokėtoja), įstaigos telefono numeris, fakso numeris ir elektroninio pašto adresas. Įvadiniam interneto svetainės puslapyje turi būti pateikiama pagal įstaigai priskirtas funkcijas aktualiausia, labiausiai akcentuotina informacija (aktualijos). Įstaigos interneto svetainės skyriuose skelbiant įstaigos struktūrą, kontaktus, naujienas ir atsakymus į klausimus, turi būti nurodyta informacijos pateikimo data, o skelbiant teisės aktų projektus - kiekvieno teisės akto projekto atnaujinimo data.	VSTT interneto svetainės http://www.vstt.lt įvadiniam puslapyje nėra pateikta VSTT teisinė forma.
4.	9. punkte nurodoma - Įstaigos interneto svetainėje visa informacija pateikiama lietuvių kalba. Svarbiausia su įstaigų veikla susijusi informacija (jos svarbą nustato įstaiga) interneto svetainėje papildomai pateikiama anglų kalba, prirėikus - kita užsienio kalba.	VSTT tinklapyje informacija patekta anglų kalba yra netiksli. Daugelis angliškos svetainės dalių yra neišverstos į anglų kalbą arba nepateiktos.
5.	10. punkte nurodoma - Įstaigos interneto svetainės struktūra turi būti aiški, paprasta ir patogi, suformuoto meniu antraštės - tikslios ir neturėtų viršyti trijų reikšminių žodžių. Interneto svetainėje turi būti šie skyriai: 10.1. struktūra ir kontaktai; 10.2. teisinė informacija: 10.2.1. teisės aktai; 10.2.2. teisės aktų projektai; 10.3. veikla: 10.3.1. nuostatai; 10.3.2. planavimo dokumentai; 10.3.3. veiklos kryptys; 10.4. paslaugos:	VSTT interneto svetainės http://www.vstt.lt struktūra neatitinka nutarimo 10 ir 11 punktų reikalavimų, dėl šių skyrių: 10.1. struktūra ir kontaktai; 10.3. veikla; 10.3.3. veiklos kryptys; 10.4. paslaugos; 10.4.1. informacijos rinkmenos; 10.4.2. prašymai; 10.4.3. viešosios paslaugos; VSTT interneto svetainės http://www.vstt.lt skyrius „nuostatai“ nėra skyriaus „veikla“ struktūrinė dalis.

⁸⁶ Detalesnė informacija pateikta valstybinių auditorių darbo dokumentuose.

⁸⁷ Testavimas atliktas naudojant tikrinimo įrankius Page Valet ir TAW.

- 10.4.1. informacijos rinkmenos;
10.4.2. prašymai;
10.4.3. viešosios paslaugos;
10.5. naujienos;
10.6. klausimai;
10.7. tarptautinis bendradarbiavimas;
10.8. nuorodos.
11. *punkte nurodoma* - Prireikus kiekviena įstaiga savo interneto svetainės struktūrą gali išplėsti, tačiau visi privalomi skyriai ir jų pavadinimai turi išlikti.
6. 12. *punkte nurodoma* - Įstaigos interneto svetainėje skelbiama tik aktuali ir teisiškai galiojanti informacija, kuri turi būti atnaujinama pagal jos keitimosi periodiškumą. Jeigu ši informacija skelbiama ir užsienio kalba, ji turi būti atnaujinama vienu metu visomis kitomis kalbinėmis interneto svetainės versijomis.
7. 13. *punkte nurodoma* - Įstaigos interneto svetainės skyriuje "Struktūra ir kontaktai" turi būti pateikiami šie duomenys: įstaigos valdymo struktūros schema; vadovo (-ų) nuotrauka ir gyvenimo aprašymas; įstaigos struktūrinių padalinių pavadinimai, jos valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, sąrašas su kontaktine informacija (vardas ir pavardė, pareigos, telefono numeris, elektroninio pašto adresas); įstaigos priimamojo darbo grafikas; įstaigos priimamojo telefono, fakso numeris, elektroninio pašto adresas; informacija apie įstaigos struktūrinius padalinius; informacija apie įstaigos reguliavimo sričiai priskiriamas kitas įstaigas; informacija apie komisijas bei darbo grupes, sudarytas svarbiems uždaviniams spręsti, ir jų veiklą.
8. 15. *punkte nurodoma* - Įstaigos interneto svetainės skyriuje "Veikla" skelbiama visa vieša informacija, susijusi su įstaigos veikla, trumpa įstaigos istorija, planavimu ir veiklos kryptimis.
Interneto svetainės srityje "Nuostatai" skelbiami įstaigų nuostatai arba įstatatai
9. 16. *punkte nurodoma* - Interneto svetainės skyrių "Paslaugos" sudaro sritys "Informacijos rinkmenos", "Prašymai" ir "Viešosios paslaugos".
10. 17. *punkte nurodoma* - Įstaigos interneto svetainės skyriuje "Naujienos" skelbiamos įstaigos reguliavimo srities aktualijos, naujienos, įstaigos pranešimai spaudai, jos renginių, svarbiausių įvykių suvestinė. Įstaigos interneto svetainėje turi būti sudarytos sąlygos užsisakyti naujienas elektroniniu paštu.
11. 20. *punkte nurodoma* - Įstaigos interneto svetainės skyriuje "Nuorodos" turi būti pateikiamos nuorodos į kitų susijusių įstaigų, įstaigos padalinių, steigėjo interneto svetaines, Valdžios elektroninių vartų svetainę.
12. 21. *punkte nurodoma* - Įstaigos interneto svetainėje būtina įdiegti informacijos rodyklę, kurioje pateikiama nuosekli interneto svetainės puslapių struktūra pagal klasifikaciją, nustatytą šio Aprašo 10 punkte, taip pat papildoma informacija.
13. 22. *punkte nurodoma* - Įstaigos interneto svetainėje rekomenduojama skelbti informaciją apie įstaigos skelbiamus konkursus ar priėmimą į laisvas darbo vietas.
14. 26. *punkte nurodoma* - Įstaigų interneto svetainėse siūloma laikytis Pasaulinio interneto tinklo konsorciumo rekomendacijų, apibrėžiančių interneto tinklalapių modeliavimo kalbų naudojimą (rekomendacijos
- VSTT interneto svetainėje <http://www.vstt.lt> skyriaus „naujienos“ nėra. Naujienos rodomos tik pirmajame puslapyje.
VSTT interneto svetainėje <http://www.vstt.lt> yra suformuotų meniu antraščių viršijančių tris reikšminius žodžius.
- VSTT interneto svetainės angliškos versijos informacija nėra atnaujinama, nėra išversta į anglų kalbą.
- VSTT interneto svetainėje <http://www.vstt.lt> skyriaus „Struktūra ir kontaktai“ nėra. O informacija, kuri turėtų būti skelbiama skyriuje „Struktūra ir kontaktai“ pateikiama įvairiose tinklapio dalyse
- VSTT interneto svetainėje <http://www.vstt.lt> nėra skyriaus „Veikla“.
Srityje „Nuostatai“ skelbiama įstaigos nuostatai, tačiau ši sritis turėtų būti skyriuje „Veikla“.
- VSTT interneto svetainėje <http://www.vstt.lt> nėra skyriaus „Paslaugos“.
- VSTT interneto svetainėje <http://www.vstt.lt> nėra skyriaus „Naujienos“. Naujienos rodomos tik pirmajame tinklapio puslapyje.
Užsisakius naujienas elektroniniu paštu – jos nesiunčiamos užsakovui.
- VSTT interneto svetainės <http://www.vstt.lt> skyriuje „Nuorodos“ nepateikiama nuorodos į įstaigos padalinių interneto svetaines ir Valdžios elektroninių vartų svetainę.
- VSTT interneto svetainėje <http://www.vstt.lt> įdiegta informacijos rodyklė <http://www.vstt.lt/VI/treeFull.php> neatitinka nutarimo 10 punkto reikalavimų.
- VSTT interneto svetainėje <http://www.vstt.lt> skyriuje „Skelbimai“ neskelbiama informaciją apie įstaigos skelbiamus konkursus ar priėmimą į laisvas darbo vietas.
Testavimo metu nustatyti neatitikimai Pasaulinio interneto tinklo konsorciumo rekomendacijoms.
- Pastaba.** Testavimas atliktas naudojant

skelbiamos tinklalapyje <http://www.w3.org/TR>). Įstaigų interneto svetainių peržiūrai negali būti reikalaujama specialios komercinės programinės įrangos. Dokumentai tinklalapiuose turi būti prieinami naudojant ir atvirus (aprašytus) duomenų failų formatus (HTML, PDF ir kita). Rekomenduojama tinklalapius pritaikyti duomenų perdavimo protokolą palaikantiems bevieliams ryšio įrenginiams.

tikrinimo įrankius: W3C HTML Validator Service⁸⁸ (Žr. 12 Priedą – W3C HTML Validator Service testavimo rezultatai); W3C HTML Validator⁸⁹ (Žr. 13 Priedą – W3C HTML Validator testavimo rezultatai).

Šaltinis – Valstybės kontrolė

3 lentelė. Atitiktis Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento prie Vidaus reikalų ministerijos direktoriaus 2005-02-18 įsakymu Nr. 64 patvirtintiems Bendrujų priešgaisrinės saugos taisyklių reikalavimams (2007-10-22 įsakymo Nr.1-313 redakcija).

Eil.Nr.	Teisės akto reikalavimas	Atitikimas teisės akto reikalavimo	
		Aplinkos ministerijoje	Valstybinėje saugomų teritorijų tarnyboje
1.	6 punkte nurodoma - Kiekvienoje įmonėje, įstaigoje, organizacijoje turi būti parengtos priešgaisrinės saugos instrukcijos.	Priešgaisrinės saugos instrukcija patvirtinta 1999 metais įmonės vadovo parašu.	Priešgaisrinės saugos instrukcija patvirtinta VSTT direktoriaus 2003-05-18 įsakymu.
2.	7. Valstybės tarnautojų ir darbuotojų veiksmų kilus gaisrui planas įmonėje, įstaigoje, organizacijoje rengiamas pagal 2 priede nurodytus reikalavimus	Aplinkos ministerijoje atskiras darbuotojų veiksmų planas kilus gaisrui neparengtas. Nurodymai darbuotojams ką daryti gaisro metu yra priešgaisrinės saugos instrukcijoje	Veiksmų planas kilus gaisrui pateiktas priešgaisrinės saugos instrukcijoje, patvirtintoje VSTT direktoriaus 2003-05-18 įsakymu.
3.	36. Rūkyti galima tik tam tikslui skirtose specialiais ženklais pažymėtose ir tinkamai įrengtose vietose, kuriose yra nedegus indas nuorūkoms.	2005 metais atlikta Aplinkos ministerijos pastato rekonstrukcija, kurios metu buvo įrengti specialūs rūkymo kambariai.	VSTT patalpose nėra vietų rūkymui. Rūkoma koridoriuose, kur pastatytos peleninės.
4.	43. Kai kabeliai ir vamzdiniai kerta statybinės konstrukcijas, angos tarp jų ir konstrukcijų per visą konstrukcijos storį turi būti užsandarinamos užpildu, kurio atsparumas ugniai yra ne žemesnis už pačios kertamos statybinės konstrukcijos atsparumą ugniai. Taip pat turi būti padidintas kabelių atsparumas ugniai ne mažiau kaip 0,3 m į šonus nuo statybinių konstrukcijų.	2005 metais atlikta Aplinkos ministerijos pastato rekonstrukcija,	Patalpas VSTT nuomojasi iš Miškų urėdijos prie Aplinkos ministerijos. kabeliai paslėpti po pakabinamom lubom ir po plastmasiniais loveliais
5.	47. Vėdinimo įrenginių, elektros skydinių bei kitų techninių patalpų durys turi būti užrakintos, o durys, vedančios ant pastato stogo ir į rūšį, uždarytos, įrengtos priešgaisrinėse sienose bei pertvarose – uždarytos gaisro metu.	Elektros skydinių, vėdinimo įrenginių bei kitų techninių patalpų durys Aplinkos ministerijoje rakinamos. 2005 metais atliktos Aplinkos ministerijos pastato rekonstrukcijos metu buvo elektros, vandentiekio, kanalizacijos ir telekomunikaciniai tinklai	Skydinių bei kitų techninių patalpų tvarkingumų bei atitikimų priešgaisrinės saugos reikalavimų rūpinasi UAB „Invalda Service“ pagal sutartį Nr.2007/09/28-04/97. Paslaugų pirkėjas (VSTT) pasiliko sau teisę tikrinti paslaugų kokybę, tačiau iki valstybinio audito tokie

⁸⁸ W3C HTML Validator Service – tikrina HTML dokumentą dėl atitikimo W3C HTML rekomendacijoms ir kitiems HTML standartams. Įrankis skelbiamas tinklalapyje <http://validator.w3.org/>

⁸⁹ WDG HTML Validator – naudoja tą pačią techniką kaip ir W3C HTML Validator, bet išduoda suprantamesnius pranešimus, bei palaiko platesnį koduojamų simbolių spektrą, negu W3C Validator. Gali tikrinti puslapių paketą. Įrankis skelbiamas tinklalapyje <http://www.htmlhelp.com/tools/validator>

		buvo sutvarkyti pagal priešgaisrinės saugos reikalavimus. Kondicionavimo įrenginiai užsandarinti ir pradėti rakinti po 2006 m. atlikto UAB „Blue bridge“ vertinimo pateiktų rekomendacijų.	patikrinimai nebuvo atlikti.
6.	50. Visuomeninės paskirties pastatų budintis personalas privalo turėti žibintuvėlius, instrukciją, nustatančią jų veiksmus kilus gaisrui ar ištikus avarijai, specialiųjų ar avarinių tarnybų bei atsakingų valstybės tarnautojų ir darbuotojų telefono ryšio numerius.	Aplinkos ministerijos pastato apsauga patikėta UAB „Baltijos saugos grupė“. Paslaugų lygio reikalavimai nustatyti 2006-12-15 d. sutarties Nr.135 sąlygose. Sutartyje numatyta, kad paslaugos vykdytojas per 7d. nuo sutarties pasirašymo dienos turi parengti ir pateikti Aplinkos ministerijai derinti „Apsaugos darbuotojų vykdančių Objekto apsaugą pareiginę instrukciją“. Tačiau tokios instrukcijos projektas Aplinkos ministerijai nebuvo pateiktas. Budintysis vadovaujasi Aplinkos ministerijos parengtame kontaktinių asmenų telefonų numerių sąrašu ir Aplinkos ministerijos valstybės sekretoriaus 2007-06-22 potvarkiu Nr.D2-122 „Dėl ministerijos patalpų atsarginių raktų naudojimo“ nustatytos tvarkos.	Pagal 2007-09-28 sutartį Nr.2007/09/28-04-97 su pastato priežiūrą atliekančią UAB „Invalda Service“ pastato budintysis užtikrina tik pastato viešąją tvarką ⁹⁰ .
7.	111. Evakuacijos krypties (gelbėjimosi) ir informacijos ženklai, nurodantys gesintuvų laikymo vietą ir gaisrinius čiaupus, turi būti išdėstyti taip, kad iš bet kurios patalpos vietos (taško) gerai būtų matomas bent vienas kiekvienos rūšies ženklas.	Aplinkos ministerijoje evakuacijos planai po 2005 metu pastato rekonstrukcijos ne visuose aukštuose atnaujinti. Pvz. 3-ojo aukšto evakuacijos planas su pažymėtomis gaisrinių čiaupų išdėstymo vietomis neatitiko tikrovės. Gesintuvų vietos evakuacijos planuose ir patalpose nepažymėtos. Pastato aukštuose gaisrinių čiaupų laikymo vietos pažymėtos informacijos ženklais ir išdėstytos gerai matomuose vietose.	Pagal 2007-09-28 sutartį Nr.2007/09/28-04-97 su pastato priežiūrą atliekančią UAB „Invalda Service“ atsakinga už priešgaisrinių priemonių tvarkingumą ir atitikimą teisės aktų reikalavimų.
8.	112. Statiniuose ir patalpose turi būti pirminių gaisro gesinimo priemonių:
6. Jei patalpoje yra elektros įrenginių, turinčių įtampos, tai ne mažiau kaip 50 % jose esančių gesintuvų turi būti tinkami elektros	Visi Aplinkos ministerijoje įrengti gesintuvai tinka elektros įrenginių gesinimui (6 kg ABC 21A 113B klasės milteliniai gesintuvai). Visi gesintuvai paskirstyti į gaisrinių čiaupų spintas. Gesintuvų buvimo vietos	Pagal 2007-09-28 sutartį Nr.2007/09/28-04-97 su pastato priežiūrą atliekančią UAB „Invalda Service“ atsakinga už priešgaisrinių priemonių tvarkingumą ir atitikimą teisės aktų reikalavimų.

⁹⁰ *Viešoji tvarka* - tai moralės ir pagarbos vieni kitiems principais pagrįstos bendrosios viešo elgesio taisyklės, egzistuojančios visuomenėje.

	įrenginiams gesinti neišjungus įtampos.	nepažymėtos ženklais ir evakuacijos planuose.	
7.	Įsigyjant gesintuvus, kurie bus laikomi kompiuterinės technikos, telefono stočių, muziejų, archyvų ir kitose panašiose patalpose, būtina atsižvelgti į galimą gesinimo medžiagos poveikį saugomiems įrenginiams, gaminiais ir medžiagoms.		
8.	Patalpose gesintuvai turi būti išdėstyti tolygiai.		
9.	Visuomeninių, taip pat A _{sg} , B _{sg} ir C _g pavojingumo sprogimo ir gaisro atžvilgiu kategorijų patalpų turinčių pastatų, kuriuose aukšto plotas didesnis kaip 50 m ² , kiekviename aukšte turi būti ne mažiau kaip du gesintuvai.		
9.	115. Priėjimai prie elektros skydinių ir skirstomųjų spintų turi būti tvarkingi ir neužkrauti. Jose ir 1 m atstumu nuo jų draudžiama laikyti bet kokias medžiagas.	Priėjimai prie elektros skydinių ir skirstomųjų spintų tvarkingi ir neužkrauti.	Pagal 2007-09-28 sutartį Nr.2007/09/28-04-97 su pastato priežiūrą atliekančią UAB „Invalda Service“ atsakinga už priešgaisrinių priemonių tvarkingumą ir atitikimą teisės aktų reikalavimų.
10.	116. Draudžiama elektros skydines ir skirstomasias spintas įrengti po laiptais. Elektros skydinių durys turi būti ne mažesnio kaip EI 30 atsparumo ugniai.	Elektros skydinės ir skirstomosios spintos įrengtos tinkamai.	Pagal 2007-09-28 sutartį Nr.2007/09/28-04-97 su pastato priežiūrą atliekančią UAB „Invalda Service“ atsakinga už priešgaisrinių priemonių tvarkingumą ir atitikimą teisės aktų reikalavimų.
11.	128. Atvirosios elektros instaliacijos laidai ir kabeliai tose vietose, kuriose galima juos mechanškai pažeisti, turi būti papildomai apsaugoti (šarvais, plieniniais vamzdžiais, kampuočiu, lovine sija ir pan.). Neapsaugotų izoliuotų laidų ir jų susikirtimo su statybinėmis konstrukcijomis, kurioms nekeliami degumo reikalavimai, vietas būtina papildomai apsaugoti nuo užsidegimo.	Elektros instaliacijos laidai ir kabeliai įrengti pastato sienose ar po pakabinamom lubom pagal UAB „Vilprojektas“ parengtą planą.	Patalpas VSTT nuomojasi iš Miškų urėdijos prie Aplinkos ministerijos. Kabeliai paslėpti ir apsaugoti atspariais ugniai loveliais.
12.	130. Būtina laiku matuoti kabelių ir laidų izoliacijos varžą, o matavimo rezultatus – surašyti į tam tikslui skirtą žurnalą arba į atitinkamos formos aktą. Matavimo periodiškumas nustatytas Elektros įrenginių bandymo normose ir apimtyse, patvirtintose Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2001	Kabelių ir laidų izoliacijos varža pamatuota 2005 metais pastato rekonstrukcijos darbų priėmimo-perdavimo metu. Varžos matavimai atlikti AB „Lietuvos automatika“ ir patvirtinti Valstybinės energetikos inspekcijos prie Ūkio ministerijos 2005-12-08 elektros įrenginių techninės	Pagal 2007-09-28 sutartį Nr.2007/09/28-04-97 su pastato priežiūrą atliekančią UAB „Invalda Service“ atsakinga už priešgaisrinių priemonių tvarkingumą ir atitikimą teisės aktų reikalavimų.

- m. balandžio 24 d. įsakymu Nr. 141 (Žin., 2001, Nr. 54-1930).
13. 134. Pastatų ir įrenginių apsauga nuo žaibo ir statinio elektros krūvio turi atitikti teisės aktų reikalavimus. Įžeminimo kontūrų varža prietaisais turi būti tikrinama ne rečiau kaip kartą per metus.
14. 136. Visų technologinių įrenginių korpusai turi būti įžeminti, neatsižvelgiant į tai, ar naudojamos kitos apsaugos nuo statinio elektros krūvio priemonės.
15. 139. Visi šildymo įrenginiai turi būti įrengti ir eksploatuojami pagal gamintojo instrukcijose ir kituose teisės aktuose nustatytus priešgaisrinės saugos reikalavimus, o prieš šildymo sezono pradžią jie turi būti patikrinti ir suremontuoti.
16. 151. Vėdinimo įrenginiai turi būti įrengti ir eksploatuojami pagal gamintojo instrukcijose ir kituose teisės aktuose nustatytus priešgaisrinės saugos reikalavimus. Personalas, atsakingas už vėdinimo įrenginių priežiūrą, privalo šalinti jų gedimus ir pagal sudarytą grafiką tikrinti ventiliatorių, ortakių, ugnį sulaikančių prietaisų, drėkinimo kamerų, įžeminimo įrenginių techninę būklę.
17. 155. Eksploatuojant automatinius ugnį sulaikančius įrenginius, būtina kontroliuoti jų techninę būklę ir nuo jautrių valdymo elementų valyti nuosėdas.
18. 604. Kartą per šešis mėnesius būtina patikrinti gaisrinių hidrantų, hidrantų kolonėlių techninę būklę (paleisti vandenį), o patikros rezultatus – surašyti į tam tikslui skirtą žurnalą arba atitinkamos formos aktą.
19. 608. Vandentiekio tinklas turi būti techniškai sutvarkytas. Vidaus priešgaisrinį vandentiekį būtina kartą per metus patikrinti: perplauti – nuleisti vandenį iš kiekvieno gaisrinio čiaupo, įsitikinti, ar jie neužrūdiję, sugedusius gaisrinius čiaupus suremontuoti ar pakeisti naujais,
- būklės patikrinimo aktų pažyma Nr.1844. Eilinis varžos matavimas numatytas 2010 metais.
- Aplinkos ministerijos pastato nuo žaibo ir statinio elektros krūvio apsaugojantys įrenginiai patikrinti 2005 metais. Patvirtinantis aktas sudarytas UAB „Lietuvos automatika“ darbuotoju ir pasirašytas 2005-11-28 d. Visi įrenginiai įžeminti.
- Šildymo sistema atnaujinta 2005 metu Aplinkos ministerijos pastato rekonstrukcijos metu. Darbams galioja 5 metų garantinis aptarnavimas.
- Vėdinimo sistema atnaujinta 2005 metu Aplinkos ministerijos pastato rekonstrukcijos metu. Darbams galioja 5 metų garantinis aptarnavimas.
- Aplinkos ministerijoje automatiniai ugnį sulaikantys įrenginiai neeksploatuojami.
- Gaisriniai hidrantai neišbandyti.
- Vandentiekis sutvarkytas 2006 metais pagal LST EN 671-1,2,3 reikalavimus. Darbus atliko UAB „Tavastis“ pagal 2006-12-11 d. sutartį Nr.130. Eiliniai vandentiekio tinklo bandymai nebuvo atlikti.
- Pagal 2007-09-28 sutartį Nr.2007/09/28-04-97 su pastato priežiūrą atliekančią UAB „Invalda Service“ atsakinga už priešgaisrinių priemonių tvarkingumą ir atitikimą teisės aktų reikalavimų.
- Pagal 2007-09-28 sutartį Nr.2007/09/28-04-97 su pastato priežiūrą atliekančią UAB „Invalda Service“ atsakinga už priešgaisrinių priemonių tvarkingumą ir atitikimą teisės aktų reikalavimų.
- Pagal 2007-09-28 sutartį Nr.2007/09/28-04-97 su pastato priežiūrą atliekančią UAB „Invalda Service“ atsakinga už priešgaisrinių priemonių tvarkingumą ir atitikimą teisės aktų reikalavimų.
- Pagal 2007-09-28 sutartį Nr.2007/09/28-04-97 su pastato priežiūrą atliekančią UAB „Invalda Service“ atsakinga už priešgaisrinių priemonių tvarkingumą ir atitikimą teisės aktų reikalavimų.

- gaisrines žarnas perkantuoti, hidrauliškai išbandyti, patikrinti elektrifikuotų sklendžių ir gaisrinių siurblių veikimą. Patikros rezultatai turi būti surašyti į tam tikslui skirtą žurnalą (12 priedas).
20. 610. Vidaus priešgaisrinio vandentiekio gaisriniai čiaupai turi būti su žarnomis ir švirkštais, kurie turi būti laikomi spintelėse. Gaisrinės žarnos turi būti sausos, susuktos į dvigubą ritę ir prijungtos prie čiaupų ir švirkštų. Gaisrinių čiaupų spintelės turi būti tvarkingos, lengvai atidaromos, ant durelių – aiškiai pažymėtas raidžių indeksas „GČ“ arba grafinis ženklas, jo eilės ir priešgaisrinės gelbėjimo tarnybos telefono numeris. Priėjimų prie gaisrinių čiaupų vietos turi būti laisvos ir neužkrautos. Gaisrinių čiaupų ir gaisrinių žarnų prijungimo galvutės turi atitikti galiojančio standarto reikalavimus.
21. 615. Gesintuvų, kitos priešgaisrinės įrangos paleidimo įtaisai turi būti užplombuoti.
22. 616. Įmonėse, įstaigose, organizacijose turi būti įrengti specialūs priešgaisriniai skydai, stendai, spintos pirminėms gaisro gesinimo priemonėms sudėti. Ant skydų ir stendų turi būti kompaktiškai sukabinti gesintuvai, kastuvai, laužtuvai, kobiniai, kirviai, kibirai, nedegus audeklo gabalas, dėžėje – supiltas smėlis arba sorbentas (5 priedas).
23. 618. Stendai ir priešgaisriniai skydai turi būti statomi matomose ir patogiose prieiti vietose, kuo arčiau išėjimų.
24. 624. Objekte turi būti pakabinti užrašai (ženklai), nurodantys gesintuvų laikymo vietą. Tiek patalpoje, tiek lauke gesintuvų laikymo vietą nurodantys užrašai turi būti gerai matomi, įrengti 2 – 2,5 m aukštyje nuo grindų ar žemės paviršiaus.
25. 626. Gesintuvai, juose esančių
- Priešgaisrinių čiaupų spintos įrengtos tvarkingai (su visa būtina įranta) ir pažymėtos indeksu „GČ“, tačiau nėra gelbėjimo tarnybos telefono numerio.
- Gesintuvų paleidimo įtaisai užplombuoti.
- Aplinkos ministerijoje įrengtos gaisrinių vandens čiaupų spintos, kuriose laikomi ir gesintuvai. Kitų gaisro gesinimo priemonių stendų nėra.
-
- Gesintuvų laikymo vietos nepažymėtos ženklais.
- Aplinkos ministerijos
- Pagal 2007-09-28 sutartį Nr.2007/09/28-04-97 su pastato priežiūrą atliekančią UAB „Invalda Service“ atsakinga už priešgaisrinių priemonių tvarkingumą ir atitikimą teisės aktų reikalavimų.
- Pagal 2007-09-28 sutartį Nr.2007/09/28-04-97 su pastato priežiūrą atliekančią UAB „Invalda Service“ atsakinga už priešgaisrinių priemonių tvarkingumą ir atitikimą teisės aktų reikalavimų.
- Pagal 2007-09-28 sutartį Nr.2007/09/28-04-97 su pastato priežiūrą atliekančią UAB „Invalda Service“ atsakinga už priešgaisrinių priemonių tvarkingumą ir atitikimą teisės aktų reikalavimų.
- Pagal 2007-09-28 sutartį

gesinimo medžiagų kiekis ir kokybė tikrinami ne rečiau kaip vieną kartą per metus. Gesintuvų korpusai turi būti hidrauliškai bandomi ne rečiau kaip kartą per penkerius metus. Draudžiama naudoti gesintuvus, kurių gesinimo medžiagos galiojimo laikas yra pasibaigęs.	gesintuvų užpildo galiojimo laikas pasibaigęs 2007 metu gruodžio mėn.	Nr.2007/09/28-04-97 su pastato priežiūrą atliekančią UAB „Invalda Service“ atsakinga už priešgaisrinių priemonių tvarkingumą ir atitikimą teisės aktų reikalavimų.
<p>26. 627. Gesintuvai turi būti:</p> <p>627.1. laikomi lengvai prieinamose ir matomose vietose, apsaugotose nuo tiesioginių saulės spindulių poveikio, ne arčiau kaip per 1 m nuo šildymo prietaisų;</p> <p>627.2. kabinami ne aukščiau kaip per 1,5 m nuo grindų iki gesintuvo apačios ir taip, kad atidarytos patalpos durys netrukdytų jo paimti;</p> <p>627.3. statomi gaisrinių čiaupų spintelėse arba prie jų, priešgaisriniuose skyduose arba ant grindų, laikomi specialiose spintelėse, dėžėse ar stovuose;</p> <p>627.4. laikomi taip, kad matytųsi užrašai.</p>	Aplinkos ministerijos gesintuvai laikomi gaisrinių vandens čiaupų spintose, tačiau šios spintos nepažymėtos atitinkamais ženklais.	Pagal 2007-09-28 sutartį Nr.2007/09/28-04-97 su pastato priežiūrą atliekančią UAB „Invalda Service“ atsakinga už priešgaisrinių priemonių tvarkingumą ir atitikimą teisės aktų reikalavimų.

Šaltinis – Valstybės kontrolė

Valstybinio audito ataskaitos
 „Valstybinės saugomų teritorijų
 tarnybos informacinių sistemų
 bendrosios kontrolės
 vertinimas“
 3 priedas

Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų valstybės kadastro tvarkymo funkcijų vykdymo analizė

Kas privalo	Kas atlieka
Vadovaujantis vaidmuo ir atsakomybė užtikrinant saugą	
<p>Valstybės registrų įstatymas: III skyrius 3. Registro tvarkymo įstaiga atlieka šias funkcijas:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) registruoja objektus; 2) užtikrina sąveiką su susijusiais registrais; 3) teikia registro duomenis registro duomenų gavėjams; 4) užtikrina tinkamą registro veikimą ir registro duomenų bei dokumentų saugą; 5) atlieka kitas registro nuostatuose nustatytas funkcijas 	<p>Aplinkos ministerija, vadovaudamasi Aplinkos ministerijos Duomenų centro nuostatais. „6. Aplinkos ministerijos, kaip Duomenų centro, kuriame eksploatuojamos registrų, kadastrų ir informacinių sistemų centrinės duomenų bazės, valdytojos, svarbiausias uždavinys – užtikrinti Duomenų centre saugomų duomenų patikimumą ir saugumą, tinkamą Duomenų centro kompiuterinės technikos ir komunikacinės įrangos funkcionavimą, saugų darbą interneto, teikiamo iš Duomenų centro, tinkle, kompiuterinio ryšio patikimumą elektroniniu būdu priimant ir perduodant duomenis į Duomenų centro tarnybines stotis.“</p>
<p>4. Atliekama savo funkcijas, registro tvarkymo įstaiga:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) priima iš registro duomenų teikėjo registro duomenis, dokumentus ir jų pakeitimus, tikrina registravimui pateiktus dokumentus, atlieka duomenų techninę ir loginę kontrolę, priima sprendimą registruoti arba atsisakyti registruoti objektą, kaupia, apdoroja, sistemina, saugo, naudoja registro duomenis, taiso registre padarytas klaidas, išduoda registravimo pažymėjimą, atlieka kitus registro duomenų tvarkymo veiksmus, numatytus registro nuostatuose; 2) teikia registro duomenis, registruoja registro duomenų gavėjus, priima užklausas, į jas atsako, tvarko registro duomenų gavimo ir perdavimo apskaitą - fiksuoja registro duomenų teikėjus, gavėjus, perduotus duomenis, jų perdavimo laiką, turinį ir tikslą; 3) atlieka kitus registro nuostatuose nustatytus veiksmus. <p>5. Registro duomenų tvarkymo funkcijos, nesusijusios su sprendimo dėl objektų registravimo bei sprendimo dėl registro duomenų teikimo priėmimu, gali būti perduotos registro tvarkytojams⁹¹. Su registro tvarkytojais sudaromos registro duomenų tvarkymo sutartys. Jose nustatomos perduodamos registro tvarkymo funkcijos, jų įgyvendinimo priemonės, atlyginimas už funkcijų atlikimą ir atsakomybė už netinkamą jų vykdymą.</p> <p>5. Registro tvarkymo įstaiga privalo užtikrinti, kad:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) registras veiktų nepertraukiamai; 2) registro duomenys atitiktų registro tvarkymo įstaigai pateiktuose dokumentuose nurodytus duomenis; 3) registro duomenys, gaunami iš susijusių registrų, būtų nuolat atnaujinami; 	<p>Aplinkos ministerijos Duomenų centro duomenų saugos nuostatai: „1. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos duomenų centro duomenų saugos nuostatų (toliau – Saugos nuostatai) tikslas – sudaryti tinkamas ir saugias sąlygas registrų, kadastrų ir informacinių sistemų, perduotų Aplinkos ministerijos duomenų centrui, eksploatacijai.“</p>

⁹¹ Pasirašant atitinkamą sutartį VSTT kai kurias tvarkymo funkcijas gali perduoti Aplinkos ministerijai, tačiau kol kas nėra jokio raštinio susitarimo tarp VSTT ir Aplinkos ministerija, išskyrus Aplinkos ministerijos Duomenų centro duomenų saugos nuostatų (auditorių komentaras).

- 4) neteisingi, netikslūs, neišsamūs duomenys arba duomenų pasikeitimai būtų nedelsiant ištaisyti, atnaujinti arba papildyti;
- 5) registro duomenų gavėjai, kuriems buvo perduoti neteisingi, netikslūs, neišsamūs duomenys, būtų informuoti apie ištaisytus netikslumus;
- 6) registras būtų tvarkomas vadovaujantis registro nuostatais ir kitais teisės aktais.

Kadastro biudžeto formavimas ir įsigijimai

13 straipsnis. Registro tvarkymo įstaigų teisės ir pareigos

1. Vadovaujančioji registro tvarkymo įstaiga turi teisę:

- 1) rengti ir priimti teisės aktus, susijusius su registro tvarkymu ir registro duomenų sauga;
- 2) organizuoti registro kompiuterinės, programinės, komunikacinės įrangos įsigijimą, nustatyti šios įrangos priežiūros reikalavimus, spręsti registro modernizavimo ir plėtimo klausimus;
- 3) perduoti registro tvarkytojams atlikti dalį registro duomenų tvarkymo funkcijų, nesusijusių su sprendimo dėl objektų registravimo ir sprendimo dėl registro duomenų teikimo priėmimu;
- 4) atlikti kitus registro nuostatuose nustatytus veiksmus.

2. Vadovaujančioji registro tvarkymo įstaiga privalo:

(...)

- 4) kontroliuoti, kaip vykdomi metinis ir perspektyvinis registro biudžetai;
- 5) nagrinėti registro tvarkymo įstaigų pasiūlymus dėl registro veiklos tobulinimo ir juos apibendrinti;
- 6) užtikrinti, kad registras būtų tvarkomas vadovaujantis šiuo įstatymu, registro nuostatais ir kitais teisės aktais;
- 7) planuoti metinį ir perspektyvinį registro biudžetus;

(...)

Aplinkos ministerija

Informacijos valdymo skyriaus nuostatai: „Skyrius vykdo šiuos uždavinius ir funkcijas: 6.1 organizuoja Aplinkos ministerijos informacijos valdymo strategijos bei jai įgyvendinti reikalingų informacijos valdymo tobulinimo programų bei veiksmų rengimą ir įgyvendinimą(...), 6.14 organizuoja ministerijos ir jai pavaldžių institucijų metainformacijos sistemos kūrimą, naudojimą ir tobulinimą(...), 6.16 organizuoja veiklą, susijusią su informacinių technologijų bei sistemų diegimu bei tobulinimu Aplinkos ministerijoje, koordinuoja šią veiklą Aplinkos ministerijai pavaldžiose institucijose; (...).“
Aplinkos ministerijos Duomenų centro duomenų saugos nuostatai :

„2. Saugos nuostatai reglamentuoja saugią registrų, kadastrų ir informacinių sistemų, perduotų Aplinkos ministerijos duomenų centrui (toliau – Duomenų centras), eksploataciją ir yra privalomi Aplinkos ministerijos ir jai pavaldžių institucijų valstybės tarnautojams ir pagal darbo sutartis dirbantiems darbuotojams, atsakingiems už registrų, kadastrų, informacinių sistemų kūrimo ir keitimo organizavimą bei susijusiems su duomenų centro veikla.“

Aplinkos ministerija vienašališkai nustatė, kad saugomų teritorijų kadastras priskiriamas 3 informacinių sistemų kategorijai „11. Valstybės registrai, kadastrai ir informacinės sistemos, eksploatuojami Duomenų centre, priskirtini trečiai informacinių sistemų kategorijai, vadovaujantis Valstybės institucijų ir įstaigų informacinių sistemų klasifikavimo pagal jose tvarkomą elektroninę informaciją gairių, patvirtintų Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2007 m. liepos 11 d. įsakymu Nr. 1V-247 „Dėl valstybės institucijų ir įstaigų informacinių sistemų klasifikavimo pagal jose tvarkomą elektroninę informaciją gairių ir valstybės institucijų ir įstaigų informacinių sistemų elektroninės informacijos saugos reikalavimų patvirtinimo“(Žin., 2007, Nr. 78-3160), 3.3.1, 3.3.2 bei 3.3.4 punktais.“

Organizacinės saugos užtikrinimo priemonės

2. Vadovaujančioji registro tvarkymo įstaiga privalo:

- 1) koordinuoti registro tvarkymo įstaigų ir registro tvarkytojų darbą, nustatyta tvarka atlikti šių įstaigų priežiūrą;
- 2) užtikrinti tinkamą registro tvarkymo įstaigų darbą;
- 3) atlikti registro duomenų saugos reikalavimų laikymosi priežiūrą;

(...)

4. Registro tvarkymo įstaiga turi teisę:

- 1) reikalauti iš registro duomenų teikėjų, kad registro duomenys, jų pakeitimai ir dokumentai būtų tinkamai surašyti, pateikti laiku ir atitiktų susijusių registrų duomenis;

Aplinkos ministerijos duomenų centro duomenų saugos nuostatai:

„17. Duomenų centre sukauptų duomenų apsaugos organizacinės priemonės:

17.1 pateikimas į Duomenų centro patalpą yra registruojamas žurnale, kuriame nurodomas asmens vardas, pavardė, asmens dokumento tipas ir numeris, darbovietė, patekimo tikslas ir pagrindas, sutarties, kurios pagrindu atliekami darbai, data ir numeris, patekimo laikas, išėjimo laikas;

17.2 leidimą pateikti į Duomenų centro patalpą duoda Aplinkos ministerijos Informacijos valdymo skyriaus vedėjas;

17.3 pašalinių asmenų pateikimas į Duomenų centro patalpas leidžiamas tik dalyvaujant Aplinkos ministerijos

- 2) skirti registro duomenų teikėjui terminą trukumams pašalinti, jeigu registro tvarkymo įstaiga nustato, kad registru pateikti duomenys ar dokumentai yra netikslūs ar neatitinka teisės aktų nustatytų reikalavimų;
- 3) nustatyti registro darbo organizavimo principus ir tvarką;
- 4) atlikti kitus registro nuostatuose nustatytus veiksmus.

Mokymų organizavimas

2. Vadovaujantį registro tvarkymo įstaiga privalo:
- (...)
- 9) organizuoti ir koordinuoti registro tvarkymo įstaigų valstybės tarnautojų ir kitų darbuotojų mokymą, rengti mokymo ir kvalifikacijos kėlimo programas, kitus su kvalifikacijos kėlimu susijusius metodinius dokumentus.
- Kadastro duomenų saugos nuostatai:
- „18.3. Tvarkytojų mokymas. Tvarkytojai turi būti supažindinti su planu ir su teisės aktais, nustatančiais asmeninę kiekvieno Tvarkytojo atsakomybę. Plano arba jo dalių vykdymas turi būti išbandytas realiuose mokymuose su aktualiais Kadastro duomenimis.“

„23. Duomenų centro valdytojas užtikrina, kad aptarnaujantys Duomenų centrą valstybės tarnautojai ir darbuotojai būtų tinkamai parengti, apmokyti ir informuoti, ir reguliariai organizuoja būtinus jų mokymus bei kitas jų kvalifikacijos kėlimo priemones.“

Saugos priemonių įgyvendinimas

VIII. KADASTRO DUOMENŲ APSAUGA

44. Už centrinės kadastro duomenų bazės apsaugą atsako kadastro įstaiga.

Kadastro įstaiga, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymu (Žin., 1996, Nr. 63-1479; 2000, Nr. 64-1924), kitais Lietuvos Respublikos įstatymais, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997 m. rugsėjo 4 d. nutarimu Nr. 952 „Dėl duomenų apsaugos valstybės ir vietos savivaldos informacinėse sistemose“ (Žin., 1997, Nr. 83-2075), Valstybinės duomenų apsaugos inspekcijos patvirtintais teisės aktais, šiais nuostatais, kitais teisės aktais, reglamentuojančiais informacijos apsaugos priemones, nustato ir garantuoja administracines, technines, organizacines, programines ir kitas priemones, apsaugančias kadastro duomenis nuo neteisėto sunaikinimo, pakeitimo ir naudojimo.

Aplinkos ministerijos Duomenų centro duomenų saugos nuostatai:

„8. Duomenų centrą aptarnauja ir duomenų saugos priemonės diegia Aplinkos ministerijos Informacijos valdymo skyriaus darbuotojai.

9. Elektroninės informacijos saugumo užtikrinimo prioritetinės kryptys:

9.1 patalpų, kuriose yra tarnybinės stotys, apsauga;

9.2 kompiuterinės technikos apsauga;

9.3 programinės įrangos apsauga;

9.4 tinklo apsauga;

9.5 atsarginių duomenų kopijų darymas;

9.6 vartotojų autentifikavimas;

9.7 administracinės priemonės.“

„16. Aplinkos ministerijos Duomenų centre sukauptų duomenų apsaugos techninės ir programinės priemonės:

16.1. patalpų įrengimas ir apsauga: įrengiama atskira tarnybinių stočių patalpa su įėjimo kontrolės sistema, signalizacija, užtikrinama bendra pastato apsauga;

16.2. kompiuterinės technikos apsauga: serveriai dubliuoja svarbiausias funkcijas, taikomos duomenų, saugomų magnetiniuose diskuose, specialiosios apsaugos priemonės (RAID), vykdomas nuotolinis serverių stebėjimas, įrengiamas žeminiams, nepertraukiamo maitinimo šaltiniai, užtikrinamas serverinės kondicionavimas, sudaromos reikiamos eksploataavimo sąlygos;

16.3. programinės įrangos apsauga;

16.4. vidaus tinklo apsauga;

16.5. pagrindiniai atsarginių kopijų darymo ir atkūrimo reikalavimai:

16.5.1. duomenų saugumui užtikrinti daromos centrinų duomenų bazių atsarginės

<p>11. Minimalūs Kadastro duomenų laikymo reikalavimai yra šie:</p> <p>11.1.turi būti paskirtas atsakingas asmuo už duomenų archyvavimą ir duomenų archyvavimo žurnalo vedimą;</p> <p>11.2. atsakingi asmenys už duomenų archyvavimą turi būti atitinkamai apmokyti;</p> <p>11.3. rečiausiai kartą per savaitę daroma pilna rezervinė duomenų bazės kopija;</p> <p>11.4. rečiausiai kas dieną daroma pasikeitimų (archyvinių žurnalinių bylų) kopija;</p> <p>11.5. duomenų bazės kopijos minimaliai saugomos 4 savaites; duomenų bazės kopijos fiziškai saugomos kitoje patalpoje, atskirai nuo veikiančios duomenų bazės.</p> <p>18. Už Kadastro duomenų perdavimą kompiuterių tinklais atsako tinklo operatorius kartu su duomenų valdytoju.</p>	<p>duomenų kopijos;</p> <p>16.5.2. atsarginės kopijos daromos magnetinėse laikmenose – magnetinėse juostose;</p> <p>16.5.3. atsarginės kopijos magnetinėse juostose daromos reguliariai;</p> <p>16.6. atsarginės metinės kopijos saugomos 5 (penkis) metus.</p> <p>17. Duomenų centre sukauptų duomenų apsaugos organizacinės priemonės:</p> <p>17.1 patekimas į Duomenų centro patalpą yra registruojamas žurnale, kuriame nurodomas asmens vardas, pavardė, asmens dokumento tipas ir numeris, darbovietė, patekimo tikslas ir pagrindas, sutarties, kurios pagrindu atliekami darbai, data ir numeris, patekimo laikas, išėjimo laikas;</p> <p>17.2 leidimą patekti į Duomenų centro patalpą duoda Aplinkos ministerijos Informacijos valdymo skyriaus vedėjas;</p> <p>17.3 pašalinių asmenų patekimas į Duomenų centro patalpas leidžiamas tik dalyvaujant Aplinkos ministerijos Informacijos valdymo skyriaus darbuotojui.“</p>
--	--

11. Minimalūs Kadastro duomenų laikymo reikalavimai yra šie:

11.1.turi būti paskirtas atsakingas asmuo už duomenų archyvavimą ir duomenų archyvavimo žurnalo vedimą;

11.2. atsakingi asmenys už duomenų archyvavimą turi būti atitinkamai apmokyti;

11.3. rečiausiai kartą per savaitę daroma pilna rezervinė duomenų bazės kopija;

11.4. rečiausiai kas dieną daroma pasikeitimų (archyvinių žurnalinių bylų) kopija;

11.5. duomenų bazės kopijos minimaliai saugomos 4 savaites; duomenų bazės kopijos fiziškai saugomos kitoje patalpoje, atskirai nuo veikiančios duomenų bazės.

18. Už Kadastro duomenų perdavimą kompiuterių tinklais atsako tinklo operatorius kartu su duomenų valdytoju.

Saugos įgaliotinis/pareigūnas

Kadastro duomenų saugos nuostatai: „11. Kadastro tvarkymo įstaiga skiria saugos įgaliotinį, kuris atsako už saugumo politikos įgyvendinimą ir kontrolę.“

20. Konkrečios Kadastro duomenų tvarkymo ir saugumo procedūros išdėstomos Taisyklėse, kurias Kadastro tvarkymo įstaigos vadovui tvirtinti teikia saugos įgaliotinis.

23.Tvarkytojų supažindinimą su nuostatais ir kitais saugumo politiką reglamentuojančiais teisės aktais bei atsakomybę už šių reikalavimų nesilaikymą pasirašytinai organizuoja saugos įgaliotinis.

7. Duomenų centro duomenų saugą organizuoja Aplinkos ministerijos Informacijos valdymo skyriaus darbuotojas, aplinkos ministro įsakymu paskirtas Duomenų centro duomenų saugos įgaliotiniu (toliau – Saugos įgaliotinis), kuris atsako už informacijos saugą Duomenų centre ir už saugos dokumentų reikalavimų vykdymą.

Administratorių paskirimo tvarka

12. Saugos įgaliotinis teikia siūlymus dėl atskirų Kadastro sistemų ar funkcijų administratorių (toliau – Administratorius), kurie už paskirtų funkcijų vykdymą atsiskaito tiesiogiai saugos įgaliotiniui, paskirimo

8. Duomenų centrą aptarnauja ir duomenų saugos priemonės diegia Aplinkos ministerijos Informacijos valdymo skyriaus darbuotojai.

Rizikos vertinimas

<p>19. Kadastro rizikos veiksnių, išvardytų Bendrųjų duomenų saugos reikalavimų 10 punkte, įvertinimas ir rizikos mažinimo priemonės išdėstomos rizikos ataskaitoje, kurią Kadastro tvarkymo įstaigos vadovui tvirtinti teikia saugos įgaliotinis.</p> <p>2. Vadovaujančioji registro tvarkymo įstaiga privalo: (...) 3) atlikti registro duomenų saugos reikalavimų laikymosi priežiūrą; (...).</p>	<p>„12. Už Duomenų centre sukauptų duomenų pažeidimo rizikos įvertinimą atsakingas Saugos įgaliotinis.</p> <p>13. Saugos įgaliotinis, vadovaudamasis Vidaus reikalų ministerijos išleistu metodiniu leidiniu „Rizikos analizės vadovas“, Lietuvos ir tarptautiniais „Informacijos technologija. Saugumo technika“ grupės standartais, kasmet organizuoja Duomenų centre sukauptų duomenų pažeidimo rizikos vertinimą. Prireikus Saugos įgaliotinis gali organizuoti neeilinį šios rizikos vertinimą.</p> <p>14. Atlikus duomenų pažeidimo rizikos vertinimą, parengiama duomenų pažeidimo rizikos vertinimo ataskaita.</p> <p>15. Atsižvelgdama į duomenų pažeidimo rizikos vertinimo ataskaitą, Aplinkos ministerija prireikus tvirtina duomenų pažeidimo rizikos valdymo priemonių planą, kuriame numatomi techniniai, administraciniai ir kiti išteklių rizikos valdymo priemonėms įgyvendinti.“</p> <p>Kontrolė</p> <p>7. Duomenų centro duomenų saugą organizuoja Aplinkos ministerijos Informacijos valdymo skyriaus darbuotojas, aplinkos ministro įsakymu paskirtas Duomenų centro duomenų saugos įgaliotiniu (toliau – Saugos įgaliotinis), kuris atsako už informacijos saugą Duomenų centre ir už saugos dokumentų reikalavimų vykdymą.</p>
--	--

Pranešimas apie incidentus ar saugos politikos pažeidimus

<p>15. Tvarkytojai, pastebėję saugumo politikos pažeidimų, nusikalstamos veikos požymių, neveikiančias arba netinkamai veikiančias duomenų saugos užtikrinimo priemones, privalo nedelsdami apie tai pranešti atitinkamos funkcijos administratoriui ir saugos įgaliotiniui.</p>	<p>„22. Aplinkos ministerijos ir jai pavaldžių institucijų valstybės tarnautojai ir pagal darbo sutartis dirbantys darbuotojai, atsakingi už registrų, kadastrų, informacinių sistemų kūrimo ir keitimo organizavimą bei susiję su duomenų centro veikla, pastebėję saugos pažeidimų, nusikalstamos veiklos požymių, neveikiančias arba netinkamai veikiančias duomenų saugos užtikrinimo priemones, privalo nedelsdami apie tai pranešti Saugos įgaliotiniui.“</p>
--	---

IS auditas

<p>27. Siekiant užtikrinti nuostatuose ir kituose saugumo politiką reglamentuojančiuose teisės aktuose išdėstytų nuostatų įgyvendinimo kontrolę, saugos įgaliotinis kasmet organizuoja auditą, kurio metu:</p> <p>27.1 įvertinama realios duomenų saugos situacijos atitiktis nuostatams ir kitiems saugumo politiką reglamentuojantiems teisės aktams;</p> <p>27.2 inventorizuojama Kadastro techninė ir programinė įranga;</p> <p>27.3 tikrinamos ne mažiau kaip 10% Tvarkytojų kompiuterinių darbo vietų ir visose tarnybinėse stotyse įdiegtos programos ir jų konfigūracija;</p> <p>27.4 peržiūrima Tvarkytojų suteiktų teisių atitiktis vykdomoms funkcijoms;</p> <p>27.5 įvertinamas pasiruošimas Kadastro veiklos atstatymui nenumatytose situacijose;</p> <p>27.6 atliekama Kadastro rizikos analizė ir atitinkamai koreguojama Rizikos ataskaita.</p>	<p>13. Saugos įgaliotinis, vadovaudamasis Vidaus reikalų ministerijos išleistu metodiniu leidiniu „Rizikos analizės vadovas“, Lietuvos ir tarptautiniais „Informacijos technologija. Saugumo technika“ grupės standartais, kasmet organizuoja Duomenų centre sukauptų duomenų pažeidimo rizikos vertinimą. Prireikus Saugos įgaliotinis gali organizuoti neeilinį šios rizikos vertinimą.</p>
---	---

Valstybinio audito ataskaitos
 „Valstybinės saugomų teritorijų
 tarnybos informacinių sistemų
 bendrosios kontrolės
 vertinimas“
 4 priedas

Gebos brandos modelis

Šiame priede apibūdinamas Gebos brandos modelis (angl. – CMM), taikomas informacinės sistemos kontrolės tikslų brandos lygiui įvertinti.

1 priedo lentelėje pateiktas kiekvieno tikslo įvertinimas yra žemiausias atitinkamo tikslo įvertinimas pagal bet kurią iš toliau išvardytų keturių punktų (a-d). Vertinimo vidurkis neišvedinėjamas, nes sudėtinių vertinimų vidurkiai neatspindi realios situacijos.

1 lentelė. Paaiškinamoji Gebos brandos modelio lentelė.

Kiekvienoje kategorijoje analizuojami šie aspektai:	(a) Problemos pripažinimas ir informavimas apie ją	(b) Politika	(c) Susiję procesai ir mokymas, skirti politikai įgyvendinti	(d) Politikos efektyvumo ir susijusių procesų vertinimas ir tobulinimas, remiantis šiuo pagrindu.
0. Neegzistuojantis procesas	Organizacija nepripažįsta spręstinios problemos egzistavimo ir dėl to apie tai nepateikia jokios informacijos.	Šiuo klausimu nėra jokios politikos.	Nėra jokio atpažįstamo proceso, susijusio su šia problema.	Neatliekamas joks vertinimas, susijęs su šia problema.
1. Pirminis/Ad Hoc procesas	Yra faktų, patvirtinančių, kad organizacija pripažįsta problemos egzistavimą ir būtinumą ją spręsti, tačiau apie tai per mažai informuojama.	Egzistuoja neišsami politika. Ji netinkamai dokumentuojama, skelbiama arba įgyvendinama.	Individualiu arba kiekienu konkrečiu atveju taikomi <i>ad hoc</i> metodai. Problema nenagrinėjama valdybos lygiu.	Stebėseną vykdoma reaguojant į incidentą, dėl kurio organizacija patiria tam tikrą nuostolį.
2. Pasikartojantis, bet intuityvus procesas	Apie problemą (prireikus) atitinkamai informuojama visa organizacija.	Egzistuoja aiški politika.	Su problema susiję procesai formaliai yra nustatyti, aktyviai dalyvaujant ir prižiūrint vadovybei, tačiau taikomi ne visoje organizacijoje. Mokymas neorganizuojamas, o informavimas apie standartus ir pareigas paliktas individualių darbuotojų nuožiūrai.	Vadovybė yra nustatiusi pagrindinius vertinimus ir vertinimo metodus bei būdus, tačiau pastarieji parengti nepakankamai.
3. Apibrėžtas procesas	Visa organizacija supranta, kad reikia reaguoti į problemą, ir tam pritaria.	Organizacijoje vykdoma tvirta ir aiški politika, suderinta su kai kuriomis kitomis susijusiomis politikos kryptimis. Iš dalies atsižvelgiama į rizikos valdymą.	Procedūros standartizuotos, dokumentuotos ir dauguma jų įgyvendinamos visoje organizacijoje. Vadovybė yra informavusi apie standartizuotas procedūras ir vykdo neformalų mokymą. Nors procedūras galima įvertinti, tačiau jos nėra sudėtingos ir formaliai	Susijusių veiklos sričių rodiklių registravimas ir stebėseną padeda tobulinti veiklą. Beveik visų susijusių procesų stebėseną vykdoma pagal tam tikrus (pirminius) dokumentus, tačiau mažai tikėtina, kad vadovybė galėtų pastebėti bet kokią nukrypimą, kadangi tokios priemonės paprastai taikomos

Kiekvienoje kategorijoje analizuojami šie aspektai:	(a) Problemos pripažinimas ir informavimas apie ją	(b) Politika	(c) Susiję procesai ir mokymas, skirti politikai įgyvendinti	(d) Politikos efektyvumo ir susijusių procesų vertinimas ir tobulinimas, remiantis šiuo pagrindu.
			atspindi esamą patirtį.	individualiai. Priežasčių analizė atliekama retai.
4. Lengvai valdomas ir vertinamas procesas	Visais atitinkamais organizacijos lygiais problema suprantama tinkamai ir reikalaujama imtis priemonių.	Vykdoma tvirta ir aiški politika, integruota su kitomis susijusiomis politikos kryptimis. Atsižvelgiama į rizikos valdymą.	Organizacija gerai pažįsta savo klientą ir turi aiškiai apibrėžtas pareigas. Procesai yra aiškiai suformuluoti, integruoti ir taikomi visoje organizacijoje. Procesai yra gerai įsisavinami ir palaikomi organizuojant atitinkamą mokymą. Visi susijusių procesų dalyviai žino apie riziką ir galimybes.	Susijusių procesų tobulinimas visų pirma yra pagrįstas kiekybiniu supratimu, užtikrinant galimybę stebėti ir vertinti, kaip laikomasi procedūrų bei susijusių procesų dokumentų reikalavimų. Vadovybė yra nustačiusi leistinus nukrypimus, į kuriuos būtina atsižvelgti, vykdant susijusius procesus. Paaiškėjus, kad procesai yra neveiksmingi arba neefektyvūs, dažniausiai, tačiau ne visada, imamasi priemonių. Kartais susiję procesai tobulinami, įgyvendinant geriausią vidaus praktiką. Vykdomas priežasčių analizės standartizavimas. Pradedamas nuolatinis veiklos gerinimo procesas.
5. Optimalus procesas	Problemos ir jos sprendimo būdų vertinimas yra pažangus bei perspektyvus.	Organizacija vykdo tvirtą ir aišką politiką, integruotą su visomis kitomis susijusiomis politikos kryptimis, visapusiškai atsižvelgiant į rizikos valdymą.	Susiję procesai atnaujinti, atsižvelgiant į geriausią išorinę praktiką ir nuolatinio veiklos tobulinimo bei brandos modeliavimo rezultatus kitose organizacijose. Susijusių procesų rizika ir rezultatai yra apibrėžti, suderinti, ir apie juos informuojama visa organizacija. Organizuojamas modernus mokymas ir informavimas. Įgyvendinama politika užtikrino organizacijos, darbuotojų ir procesų sugebėjimą greitai prisitaikyti ir visapusiškai palaikyti rizikos struktūros pokyčius.	Stebėseną, savęs vertinimą ir informavimą apie problemą (prireikus) vykdomi visos organizacijos lygiu, optimaliai išnaudojant procesus ir technologijas, naudojamus vertinimo, analizės, informavimo ir mokymo tikslais. Analizuojamos visų problemų ir nukrypimų priežastys, laiku numatant ir inicijuojant veiksmingas priemones. Naudojamasi nepriklausomų ekspertų konsultavimo ir lyginamąja analize.